

”När hemmet hotas så hotas hela livet”

En kvalitativ studie om yrkesverksammas utmaningar inom socialtjänsten i arbetet med att förebygga vräkningar

Södertörns Högskola

Institutionen för samhällsvetenskaper

Tarik Yildirim & Omar Noor
Kandidatuppsats HT25
Handledare: Greta Sandberg

Abstract

Families with children are a vulnerable group that is disproportionately affected by evictions. One of the main reasons for these evictions is the housing shortage in the society that causes families with children ending up homeless. In such cases, the children who are evicted often live with relatives or are placed in accommodation arranged by the social services. The new circumstances lead to the children losing their social contacts and experiencing psychological stress that caused the social services to carry out eviction prevention work to reduce the evictions that occur in society. Therefore, this essay aims to explore the challenges and obstacles experienced by professionals in social services when they work against evictions of children and families with children. This study is a qualitative study and seven professionals in social services have been interviewed for this study. The interview material has been analyzed using a thematic analysis and two different theories. These theories are theory of street-level bureaucracy, social psychological theory of justice. By analyzing the interview material, we have come up with four themes: *living conditions of families with children, expertness and professionalism, eviction prevention efforts* and *organizational conditions at work*. These themes explore the living conditions and housing situation of families with children and how professionals in social services work with evictions of children and families with children. Furthermore, the themes also shed light on how organizational conditions affect the scope and professionalism of social workers and what challenges they experience. Thus, the study concludes that social services need rapid and long-term efforts to be able to carry out successful eviction prevention work. In addition, social services need to apply a strong child-centred perspective and more effective efforts that focus on client-oriented contact depending on each family's unique situation.

Keywords: Social work, eviction, child eviction, home eviction, eviction of families with children, eviction prevention work, professionalism in social work, child perspective

Words: 17 436

Sammanfattning

Barnfamiljer är en utsatt grupp som påverkas mycket negativt av vräkningar. Bostadsbristen i samhället leder till att barnfamiljer som vräks hamnar i hemlöshet. Barnen som vräks bor ofta hos släktingar eller placeras i ett boende som socialtjänsten ordnar. De nya omständigheterna leder till att barnen förlorar sina sociala kontakter och upplever psykiska påfrestningar. Socialtjänsten utövar ett vräkningsförebyggande arbete för att minska de vräkningar som sker i samhället. Vårt resultat har visat att socialarbetarna prioriterar barnfamiljerna i det vräkningsförebyggande arbetet. Denna uppsats syftar till att utforska vilka utmaningar och hinder upplever yrkesverksamma personer inom socialtjänsten när de verkar emot vräkningar av barn och barnfamiljer. Studien är en kvalitativ studie och sju yrkesverksamma personer inom socialtjänsten har intervjuats. Intervjumaterialet har analyserats med en tematisk analys och två olika teorier. Dessa teorier är: gräsrotsbyråkrati och socialpsykologisk teori om rättvisa. Genom att analysera intervjumaterialet har vi kommit fram till fyra teman: *Barnfamiljernas livsvillkor*, *Sakkunskap och professionalitet*, *Vräkningsförebyggande insatser* och *Organisatoriska villkor på arbetet*. Dessa teman har synliggjort vilka utmaningar upplever de yrkesverksamma personer inom socialtjänsten i det vräkningsförebyggande arbetet och hur yrkesverksamma personer inom socialtjänsten arbetar med vräkningar av barnen och barnfamiljer. Vidare har temana visat hur organisatoriska förutsättningar påverkar yrkesverksamma personers handlingsutrymme och professionalitet. Slutsatsen med studien är att socialtjänsten behöver både snabba och långsiktiga insatser för att kunna utöva ett lyckat vräkningsförebyggande arbete. Därtill behöver socialtjänsten tillämpa ett starkt barnperspektiv och effektivare insatser som fokuserar på klientnära kontakt och klientkännedom.

Nyckelord: Boendesituation, vräkning, vräkning av barn, vräkning av barnfamilj, vräkningsförebyggande arbete, socialtjänst, socialt arbete, barnperspektiv, professionalitet.

Ord: 17 436

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Problemformulering	4
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Avgränsning	5
2. Bakgrund	5
2.1 Bostadsbristen i Sverige	5
2.2 Avhysning	7
2.3 Vräkningsförebyggande arbete	7
2.4 Barns rätt till trygg bostad	8
2.5 Barnperspektiv	8
3. Tidigare Forskning	9
3.1 Barnperspektiv och barnfamiljernas situation	9
3.2 De yrkesverksammans roll och förebyggande insatser för att undvika vräkning	12
3.3 Sammanfattning av tidigare forskning	14
4. Teoretisk referensram	14
4.1 Gräsrotsbyråkrati	14
4.1.1 Gräsrotsbyråkraters handlingsutrymme	15
4.2 Socialpsykologisk teori om rättvisa	16
4.2.1 Sociala resurser i förebyggande arbete med utsatta barnfamiljer	16
4.3 Teoretisk syntes	17
5. Metod	18
5.1 Förförståelse	18
5.2 Insamling av data och urvalsmetod	18
5.3 Bearbetning av data	20
5.4 Metodreflektioner	21
5.5 Validitet, reliabilitet och tillförlitlighet	22
5.6 Etiska överväganden	23
5.7 Sökstrategi	24
6. Resultat och analys	24
6.1 Barnfamiljernas livsvillkor	25
6.1.1 Svagare och starkare barnperspektiv	25
6.1.2 Svårigheter på uppsökande arbete	27
6.1.3 Barnfamiljernas oförmåga	29

6.2	Sakkunskap och professionalitet	30
6.2.1	Arbetskompetens	30
6.2.2	Att vara medmänsklig och arbeta klientnära	32
6.3	Vräkningsförebyggande insatser	33
6.3.1	Behovet av snabba och långsiktiga insatser	34
6.3.2	Råd, stöd och vägledning	35
6.4	Organisatoriska villkor på arbetet	37
6.4.1	Sekretess och regelverk	37
6.4.2	Vikten av ett bra samarbete	38
7.	<i>Avslutande diskussion</i>	40
7.1	Slutsats och förslag till vidare forskning	44
	<i>Referenser</i>	46
	<i>Bilagor</i>	52
	Bilaga 1. Introduktionsbrev	52
	Bilaga 2. Samtyckesbrev	53
	Bilaga 3. Intervjuguide	56

1. Inledning

Under de senaste åren har antalet vräkningar som rör barn ökat i Sverige. Trots att regeringen redan 2007 satte upp en nollvision för att stoppa vräkningar av barn (Sveriges riksdag 2022), och att FN:s barnkonvention infördes som svensk lag i 2020 (Socialdepartementet 2025), fortsätter barn/barnfamiljer att bli vräkta (Olshed, 2021, s.148–149; Socialstyrelsen 2023; Socialdepartementet 2024a; Kronofogden 2025).

Vräkningar leder till att den enskildes ställning mot bostadsmarknaden försvagas, vilket kan leda till hemlöshet och negativa effekter på både enskilde och berörda barn. Statistik från Kronofogdemyndigheten visar att 60 procent av vräkningsansökningarna under 2023 återkallades, vilket indikerar att många fall kan lösas genom samverkan mellan hyresvärdar, socialtjänsten och hyresgäster (Socialdepartementet 2024b). Trots dessa insatser genomfördes under första halvåret 2024 totalt 1 579 vräkningar, varav 188 drabbade barnfamiljer – en ökning jämfört med föregående år (Kronofogden 2025)¹. Rapporter har visat att vräkningar har allvarliga konsekvenser för individen, inte minst för barn, som löper ökad risk för psykisk ohälsa, social exkludering och sämre skolgång (Socialstyrelsen 2021b; Socialdepartementet 2024b; UNICEF 2025). Vräkningar innebär även betydande samhällskostnader, där akutboenden och andra sociala insatser kräver stora resurser (Länsstyrelsen 2020).

Socialstyrelsens rapport (2023) visar att ett tryggt och stabilt boende påverkar möjligheter till arbete, utbildning, social integration och hälsa (Socialstyrelsen 2023). Ett tryggt och stabilt hem är därmed avgörande för barns utveckling, välmående och möjlighet att känna sig inkluderade i samhället. Familjen utgör en central del av denna trygghet, och när bostadssituationen hotas påverkas hela familjedynamiken (Socialstyrelsen 2021b; UNICEF 2025).

¹*Ekonomiskt utsatta barnfamiljer* definieras som hushåll där den disponibla inkomsten är så låg att den begränsar möjligheten att tillgodose barnets grundläggande behov och deltagande i samhället. En vanlig gränsdragning är hushåll med en inkomst under 60 % av medianinkomsten. Ekonomisk utsatthet kan vara kortvarig eller långvarig och påverkas av faktorer såsom arbetslöshet, ensamstående föräldraskap och bristande ekonomiska resurser. Medan majoriteten av ekonomiskt utsatta barnfamiljer i Sverige har tillgång till grundläggande förnödenheter, saknar en mindre andel barn näringsrik mat, stabil bostad eller andra nödvändiga resurser för en trygg uppväxt. (Socialstyrelsen, 2013, s.126).

Därför är det en central uppgift för välfärdsstaten att arbeta förebyggande för att minimera risken att människor hamnar i en osäker boendesituation och att skapa förutsättningar för en mer jämlik bostadsmarknad (Socialstyrelsen 2022).

1.1 Problemformulering

I Sverige saknas förbud mot barnvräkningar. Därför söks allmänna lagregleringar för att förhindra en barnvräkning (Stenberg & Kjellbom 2013, s. 7; Kjellbom 2013, s. 19). Svenska barnrättspolitiken syftar till att barn och unga ska respekteras och ska ha möjligheten att utveckla sig och leva i trygga livsvillkor. Enligt socialtjänstlagen ska barnets bästa beaktas vid beslut eller andra åtgärder som rör barn. Men ett stort antal av vräkningar sker på grund av hyresförsummelse (Stenberg & Kjellbom 2013, s. 11; Kjellbom 2013, s. 18). Därför görs insatser av socialtjänsten i form av ekonomiskt bistånd vilket är inte i form av vårdande eller behandlande insatser. Detta leder till att barnvräkningar behandlas med socialtjänstens svagare barnperspektiv (Stenberg & Kjellbom 2013, s. 11).

Trots långvariga politiska och sociala insatser för att förebygga vräkningar av barnfamiljer, visar statistiken att problemet inte minskar – snarare tvärtom. Regeringens nollvision från 2007 har inte uppnåtts, och barn fortsätter att vräkas i Sverige, trots att FN:s barnkonvention blivit svensk lag och att socialtjänsten har ett tydligt ansvar att arbeta förebyggande (Socialdepartementet 2024b; Kronofogden 2025; Socialstyrelsen 2023). I enlighet med det ser vi ett behov av att utforska hur vräkningsförebyggande arbete utförs av socialsekreterare inom socialtjänsten när det gäller vräkningar av barnfamiljer. Vidare ser vi behovet av att konstatera hur socialsekreterare inom socialtjänsten resonerar kring utmaningar i det vräkningsförebyggande arbetet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med vårt arbete är att öka förståelsen för hur socialsekreterare inom socialtjänsten arbetar med vräkningar av barnfamiljerna i det vräkningsförebyggande arbetet. Fokus riktas mot socialsekreterarens bemötande, förhållningssätt och hur detta påverkas av deras handlingsutrymme när de arbetar med vräkningar av barnfamiljer. För att besvara syftet har tre centrala frågeställningar formulerats:

- Vilka utmaningar möter socialsekreterarna i det vräkningsförebyggande arbetet med barnfamiljer?

- Hur ser socialsekreterarens handlingsutrymme ut när det gäller att minska vräkningar av barnfamiljer?
- Hur ser förhållningssätten ut för socialsekreteraren när de bemöter barnfamiljer i det vräkningsförebyggande arbetet?

1.3 Avgränsning

I denna studie fokuserar vi på socialtjänstens nuvarande arbetssätt och utvärderar inte historiska förändringar eller policybeslut på nationell nivå. Dock refererar vi till tidigare studier för att förstå dagens utmaningar i studiens diskussionsavsnitt.

2. Bakgrund

För att bygga en kontext för detta arbete är det relevant att belysa bostadsbristens historik i Sverige. Detta eftersom det kan ge perspektiv på dagens utmaningar med hemlöshet och vräkningar i ett större sammanhang. Bostadspolitiken har genomgått flera förändringar, från en statligt reglerad och socialt inriktad modell till en mer marknadsstyrd bostadsförsörjning. Dessa förändringar har påverkat tillgången på prisvärda bostäder och de sociala skyddsnät som finns för ekonomiskt utsatta grupper, inklusive barnfamiljer. Genom att bättre förstå bostadsbristens utveckling och den historiska inriktningen av bostadspolitiken öppnas möjligheten för att dra paralleller till varför socialtjänstens insatser kanske inte alltid är tillräckliga för att minska vräkningar. Detta kan således bidra till en bredare diskussion i vårt arbetes avslutande kapitel om hur bostadspolitik, kommunal styrning och politiska beslut påverkar de yrkesverksammas arbete och handlingsutrymme i det vräkningsförebyggande arbetet.

2.1 Bostadsbristen i Sverige

Det var först runt 1930-talet som staten började ingripa i bostadssituationen, eftersom bostadssituationen skapade reella samhällsproblem. Det var mellan åren 1930–1950 som socialt bostadsbyggande fick större fokus där bland annat flera initiativ centrerades på att ge ytterligare stöd till de låginkomstfamiljer som hade minst tre barn i sin familjekonstellation (Nylander, 2013, s. 61–65). Vid 1930-talet började staten ta en mer aktiv roll i bostadsbyggandet, delvis som en reaktion på tidigare misslyckanden (Nylander, 2013, s. 61–65). Särskild vikt lades vid att stödja låginkomstfamiljer med minst tre barn. Ett av de mest betydande initiativen under denna period

var satsningen på så kallade barnrikehus. Genom statliga subventioner fick byggherrar ekonomiskt stöd för att uppföra bostäder som var särskilt avsedda för större familjer (Nylander, 2013, s. 67). Under 1940- och 1950-talen intensifierades statens engagemang i bostadsförsörjningen som en del av folkhemsbygget. Staten gav ekonomiska incitament till både byggherrar och materialleverantörer för att stimulera bostadsproduktionen och öka tillgången på bostäder. Trots dessa satsningar var endast hälften av de bostäder som byggdes under 1950-talet större än två rum, vilket innebar att många fortfarande levde i trångbodda förhållanden (Nylander, 2013, s. 126–127; Swärd, 2021, s.72ff).

Fram till 1960-talet rådde fortfarande stor bostadsbrist trots att staten tog mer och mer ansvar för situationen och det var under denna period, fram till 1970-talet, som Sverige i stället snart skulle se ett bostadsöverskott till följd av Miljonprogrammet. Miljonprogrammet som initiativ var centrerat på snabb bostadsproduktion där ett stort antal bostäder byggdes på kort tid för att möta den rådande bostadsbristen (Nylander, 2013, s. 149–151; Swärd, 2021, s.72ff). Vid början av 1970-talet fanns ett överskott av bostäder, och år 1973 stod omkring 20 000 lägenheter tomma, vilket ledde till att bostadsbristen ”officiellt” ansågs vara löst. Därefter skedde en förändring i byggandet, där fokus flyttades från storskaliga flerbostadshus till mindre byggprojekt (Ericsson et al., 2000, s.12–13; Nylander, 2013, s. 190–194; Swärd, 2021, s.78–80). Under 2000-talet har regeringen återinfört bostadsförsörjningslagen, vilket innebar att kommunerna fick ett tydligare ansvar för att se till att det fanns bostäder för invånarna. Trots detta ledde inte åtgärden till några större förändringar, och den planerade kommunala bostadskön fick begränsad praktisk betydelse. År 2002 kritiserades Sverige av EU-kommissionen efter en anmälan från fastighetsägare, som menade att kommunala bostadsbolag fick ekonomiska fördelar genom statligt stöd. För att möta denna kritik infördes nya riktlinjer som förbjöd ekonomiska subventioner till kommunalt ägda bostadsföretag. Det innebar att de kommunala bostadsbolagen inte längre kunde erbjuda lägre hyror än privata aktörer, vilket resulterade i en ytterligare förskjutning mot en mer marknadsstyrd bostadspolitik där statens roll i bostadsförsörjningen minskade (Eriksson et al., 2010, s.58–74; Nylander, 2018, s.10–12). Den nuvarande bostadsmarknaden står inför nya utmaningar till följd av en växande befolkning och en stigande efterfrågan på bostäder. Trots detta har marknaden haft svårt att möta behovet av prisvärda och mindre bostäder, vilket har lett till att bostadsfrågan

återigen har blivit en centralpolitisk och samhällelig fråga (Nylander, 2016; Sahlin, 2017, s.157–160; Swärd, 2021, s.85–98, 122).

2.2 Avhysning

Avhysning är den juridiska benämningen för det som i dagligt tal ofta kallas vräkning. Avhysning innebär att en hyresgäst eller bostadsrättsinnehavare måste lämna sin bostad efter att ha brutit mot hyresavtalet eller föreningens regler. Det kan exempelvis handla om obetalda hyror, allvarliga störningar eller andra avtalsbrott som gör att rätten att bo kvar går förlorad (Socialstyrelsen 2022). För att en vräkning ska kunna genomföras krävs ett juridiskt beslut som ger exempelvis hyresvärden rätt att begära verkställighet hos Kronofogdemyndigheten (Socialstyrelsen 2022; Kronofogden 2025). I vissa fall kan en avhysning ske utan rättslig prövning, eller att hyresgästen väljer att flytta på egen hand. Om hyresgästen däremot vägrar lämna bostaden efter en rättslig prövning, genomför Kronofogden en avhysning och ser till att beslutet verkställs (Socialstyrelsen 2022).

2.3 Vräkningsförebyggande arbete

Vräkningsförebyggande insatser och socialtjänstens centrala roll är viktiga i det vräkningsförebyggande arbetet. Socialtjänsten kan hjälpa till genom tidiga insatser, samverkan med hyresvärdar och individanpassade stödåtgärder. Med dessa insatser och åtgärder kan socialtjänsten bidra till att minska risken för familjer att de inte förlorar sina hem (Socialstyrelsen 2022). Rapporter har konstaterat att samverkan mellan socialtjänst och hyresvärdar samt betydelsen av tidiga insatser som ekonomisk rådgivning och uppsökande arbete är en stor del av det vräkningsförebyggande arbete (Länsstyrelsen 2020; Socialstyrelsen 2022). För att lyckas med detta arbete krävs en strukturerad samverkan mellan socialtjänst och hyresvärd, där återkommande möten, tydliga kontaktvägar och en gemensam handlingsplan utgör grunden för det förebyggande arbetet. Praktiska exempel på framgångsrika metoder återfinns i Södertäljemodellen och AB Bostaden i Umeå, där en aktiv och uppsökande socialtjänst visat sig kunna minska antalet vräkningar markant. Genom att snabbt etablera kontakt och erbjuda individanpassade lösningar har dessa aktörer skapat effektiva förebyggande strategier (Länsstyrelsen 2020). Trots dessa insikter och implementerade åtgärder fortsätter dock vräkningarna att öka, vilket tyder på att befintliga insatser inte är tillräckliga för att bryta trenden.

2.4 Barns rätt till trygg bostad

Socialtjänsten har ett stort ansvar i situationer där barn riskerar att drabbas av vräkning. Det är viktigt att alltid ta hänsyn till barnets bästa och säkerställa att de får växa upp i en trygg miljö. Dessutom har barn rätt att få information och möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör deras boende (UNICEF 2025).

För att titta tillbaka rent historiskt så var det runt 1900-talet som lagstiftningen successivt började anpassas för att bättre skydda barn och tillgodose deras rättigheter. Exempel på detta är införandet av Barnavårdslagen (1924:361) och lagen om Barnombudsmannen (1993:335). Trots dessa åtgärder dröjde det dock till 2020 innan barns behov av en stabil och trygg bostad faktiskt lagstadgades (Vanvårdsutredning 2011; Barnombudsmannen, 2022). Barnombudsmannen (2022) betonar att: *"Barns rätt till en trygg bostad är ett exempel på en rättighet i vardagen som borde vara självklar för alla barn."* I en rapport från Socialstyrelsen (2021b) lyfts även bostadens betydelse fram. Att ha en egen bostad handlar inte enbart om att ha tak över huvudet, utan också om att ha kontroll över sin vardag och kunna bestämma vem som får komma in/-eller inte i sitt hem. Hemmet skapar trygghet och ger utrymme för personliga ägodelar och minnen. Mer än bara en grundläggande nödvändighet, symboliserar ett hem en fast förankring i samhället och en känsla av tillhörighet (Socialstyrelsen 2021b). Barn som lever i eller riskerar att förlora sitt hem befinner sig således i en särskilt sårbar situation och behöver därför extra stöd och insatser för att skyddas från de negativa konsekvenserna av bostadsotrygghet och vräkning. Även om det inte är barnen själva som formellt blir vräkt, drabbas de ändå av konsekvenserna, både fysiskt och psykiskt. Fysiskt kan det innebära instabila boendeförhållanden, trångboddhet, eller att de tvingas flytta mellan tillfälliga akutboendelösningar. Detta kan leda till utmaningar med att sova, svårt att hålla hygien såväl som att upprätthålla en vardagsrutin. Psykiskt kan barn uppleva stress, oro och skam, vilket kan påverka deras skolgång, sociala relationer och självkänsla.

2.5 Barnperspektiv

Begreppet barnperspektiv finns i socialtjänstlagen och beskrivs som att socialtjänsten alltid ska sätta barnets bästa i främsta rummet. Principen om barnets bästa är en av de grundläggande principerna i barnkonventionen och socialtjänsten ska skydda, säkerställa och respektera de övriga rättigheterna i barnkonventionen. När vuxna söker ekonomiskt bistånd hos socialtjänsten

ska barnets bästa vara vägledande. Både Socialstyrelsen och barnrättsorganisationer har påvisat att det finns inga rutiner och arbetsmetoder för att stödja och synliggöra klienters barn och deras behov. I barnkonsekvensanalyser saknas ofta frågor som rör barnens boendesituation (Socialstyrelsen 2015; Barnombudsmannen 2016; Samzelius 2017 se Samzelius 2018).

3. Tidigare Forskning

I denna del presenteras ett urval av forskning inom det befintliga forskningsfältet för att skapa en vetenskaplig grund för vårt arbete och belysa relevanta perspektiv som bidrar till förståelsen av socialtjänstens roll i det vräkningsförebyggande arbetet.

3.1 Barnperspektiv och barnfamiljernas situation

Barnperspektiv inom lagstiftning och myndighetstexter beskrivs som att samtala med barn och familjen, dokumentera barnets behov och analysera hur beslut påverkar dem, samtidigt bevilja barn extra bistånd och prioritera föräldrar till arbetsmarknadsåtgärder. Därtill kan barnperspektiv utgöra att säkerställa barns grundläggande behov, främja social inkludering, identifiera barns sociala problem, fokusera föräldrars förvärvsarbete samt dokumentera barnens situationer. Barnperspektiv som idé har uppnått en rättslig institutionalisering genom att det har sanktionerats av internationella konventioner, nationellt lagfäst och uppmuntras av normgivande myndigheter (Pålsson & Wiklund 2022).

Pålsson och Wiklund (2022) förklarar att tidigare studier visar att handläggare inom ekonomiskt bistånd anser att den vägledande riksnormen har begränsade möjligheter att tillförsäkra barn en skälig levnadsnivå. Dessutom kan fattigdomen leda till att barn upplever negativa konsekvenser i vuxenlivet som social exkludering, arbetslöshet, fysisk och psykisk ohälsa och förtidig död. Vidare tidigare studier visar att ekonomiskt bistånd analyseras av forskarna utifrån begreppet *familialisering*. Detta begrepp betyder att barns individuella livsvillkor osynliggörs inom hushållet. Därigenom präglas ekonomiskt bistånd traditionellt av ett vuxenfokus. Detta innebär att vuxna är i centrum för den ekonomiska utredningen och insatser.

I sin artikel förklarar Pålsson och Wiklund (2021) att barnperspektiv har en stark intuitiv dragningskraft och nationella policytexter indikerar att det skulle kunna inkludera att analysera konsekvenserna av beslut, genomföra hembesök och samla in information om barn. Till exempel

använda barn som informanter. Inom dessa texter framgår att barnperspektiv är barnets rättigheter. Men begreppet är vagt och saknar praktisk vägledning om hur det ska konkretiseras. Vagheten i begreppet leder till att det blir svårt att tolkas av yrkesverksamma inom socialtjänsten. Därtill har yrkesverksamma inom socialtjänsten ett handlingsutrymme och kan tillämpa en skönmässig bedömning när det gäller att tillämpa lagstiftningsprinciper på individuella omständigheter. Tidigare studier som undersökt socialtjänstens ställning visar att yrkesverksamma inom socialtjänsten kan ha olika idéer om vad det innebär att tillämpa barnperspektivet.

Berg och Brännström (2018) förklarar att barn som utsatts för vräkningar utgör en missgynnad grupp och löper en betydande risk att bli separerade från sina familjer och placerade i vård utanför hemmet. Därför behövs det att ge stöd till dessa barn och deras föräldrar. Strategier för att förhindra att hushåll med barn vräks verkar vara en viktig och genomförbar interventionsväg. Vidare förklarar Berg och Brännström (2018) att vräkningarna är förknippade med föräldrarnas låga utbildningsnivå, hög andel socialbidrag och höga nivåer av brottslighet. Därtill kan förändringar i familjesammansättning, familjeupplösning och ensamstående föräldraskap vara starka riskfaktorer för vårdplacering.

I sin rapport förklarar Nilsson och Flyghed (2004) att det finns begränsad forskning som visar barnens situation kring vräkningar och denna forskning saknar ett barnperspektiv. Barnen som vräks bor med sina släktingar eller placeras till boenden som socialtjänsten ordnar för dem. Därför blir det svårt att följa upp dessa barn och vilka svårigheter eller utmaningar som de upplever. Dessa utmaningar kan vara att barnen tvingas att byta skola samt att det inte längre går att få nya kamrater. I sådana problematiska situationer upplever barnen osäkerhet och oro (Nilsson & Flyghed, 2004). Vidare förklarar Nilsson och Flyghed (2004) att intervjuerna med vräkta barnfamiljer visar att en tredjedel av barnfamiljerna som vräks har kontaktat socialtjänsten och har fått hjälp därifrån. Intervjuerna visar även att en del av de vräkta barnfamiljerna inte har kontaktat socialtjänsten för att de har varit oroliga att bli av med barnen. Därtill har de inte kontaktat socialtjänsten för att känslan att behöva vända ut och in på sig inför socialsekreteraren har förhindrat dem.

I sin avhandling förklarar Holmdahl (2009, s. 38) att en barnfamilj består av ensamstående eller sammanboende föräldrar med minderåriga barn som bor tillsammans eller barn som bor växelvis. Till exempel umgängesbarn som bor med sin förälder minst 30 dagar. Vidare förklarar Holmdahl (2009, s. 29) att barnfamiljer är en grupp som har mer försörjningsansvar än andra grupper. Dessutom kan barnfamiljer ha lägre inkomster när en av föräldrarna utnyttjar sin föräldraförsäkring. Därtill betyder ”att ha barn” mer kostnader för familjen som mat, kläder och kostnader för barnomsorg. Sammanboende familjer har bättre inkomster än ensamstående föräldrar. För att i en sammanboende familj kan både föräldrar stödja familjens försörjning.

Leviner (2018) belyser hur barns rättigheter har förändrats över tid och vilken påverkan FN:s barnkonvention har haft på rättviseuppfattningar inom välfärdssystemet. Centrala principer i barnkonventionen inkluderar förbud mot diskriminering (artikel 2), principen om barnets bästa (artikel 3), rätten till liv och utveckling (artikel 6) samt rätten att bli hörd (artikel 12). Dessa principer har integrerats i svensk lagstiftning, exempelvis i socialtjänstlagen och skollagen, men implementeringen har kritiserats för att vara inkonsekvent och sakna tydlig vägledning för rättstillämpare (Leviner, 2018, s. 292).

Swärd (2010, s. 15–16) förklarar att frågan om hemlöshet bland barn och barnfamiljer har uppmärksammats i flera statliga utredningar under 2000-talet. Bland annat rapporter som *Ekonomiskt utsatta barn* (Ds 2004:41) och *Vräkning och hemlöshet – drabbar också barn* (SOU 2005:88) visar vikten av att förstå vräkningar och hemlöshet som en familje fråga där barns situation måste ges särskild prioritet. Som en del av detta arbete har regeringen, på rekommendation av Hemlöshetskommittén (SOU 2001:95), avsatt ekonomiska resurser för att stödja lokala initiativ som syftar till att förebygga vräkningar, förbättra kartläggningen av hemlöshet och utveckla nya metoder för att hantera problemet. Trots dessa insatser lyfter Swärd (2010, s. 15–16) fram att Socialstyrelsen identifierat flera utmaningar, varav en central är bristen på samordning mellan olika politikområden, såsom bostads-, integrations- och socialpolitik. I Holmdahls (2009, s.41, 47) avhandling framhålls också detta. Det vill säga behovet av att institutioner arbetar smartare tvärfunktionellt, och på ett sätt som är mer välordnat såväl som organiserat vad gäller frågor som rör förebyggande arbete kring både vräkning och hemlöshet.

Även frågan kring hemlöshet berör flera kommunala verksamheter som saknar en sammanhållen strategi, vilket försvårar möjligheten att erbjuda långsiktiga lösningar för utsatta familjer.

3.2 De yrkesverksammas roll och förebyggande insatser för att undvika vräkning

Yrkesverksamma inom socialtjänsten har en central roll i arbetet med att förebygga vräkningar, eftersom de handlägger ärenden som rör personer i riskzonen för att förlora sin bostad (Wirehag (2021, s.86–88). En stabil boendesituation är avgörande för individers välmående, och därför är tidiga insatser avgörande för att minska den sociala och ekonomiska belastning som en vräkning innebär. En viktig del av det vräkningsförebyggande arbetet handlar om att erbjuda ekonomiskt stöd och rådgivning till personer som riskerar att förlora sin bostad. Socialtjänsten kan exempelvis bevilja ekonomiskt bistånd enligt *Socialtjänstlagen* (2001:453) 4 kap. 3 §, vilket kan täcka hyreskostnader för personer med tillfälliga ekonomiska svårigheter. En annan viktig insats är budget- och skuldrådgivning, som erbjuds enligt *Skuldsaneringslagen* (2006:548) 2 §. Denna rådgivning kan hjälpa enskilda att hantera sina skulder och förbättra sin ekonomiska situation för att undvika framtida hyresskulder. För att bistånd ska beviljas krävs dock att den sökande först har uttömt sina egna resurser, såsom sparade medel eller möjligheten att sänka sina boendekostnader genom att flytta till ett billigare boende (Socialstyrelsen, 2021a, s.75–80; Sandberg & Listerborn, 2023, s.105–110). Här ställs de yrkesverksamma ofta inför en avvägning mellan att ge akut ekonomiskt stöd och att arbeta långsiktigt med individens möjligheter att behålla sin bostad. Detta kräver både ekonomiska bedömningar och socialt stöd för att säkerställa att personer i utsatta situationer får rätt hjälp i tid för att undvika vräkningen.

Wirehag (2021, s.86–88) förklarar att socialtjänsten är den huvudsakliga aktören i arbetet med bostadslösa och ansvarar för att hantera och finansiera insatser enligt socialtjänstlagen (SoL). Trots detta finns ingen tydlig nationell strategi och för att hjälpa utsatta individer som fördelas otydligt mellan socialtjänsten och det kommunala bostadsbolaget. Det rättsliga ramverket i socialtjänstlagen ger visserligen rätt till stöd och hjälp, men specificerar inte vilken typ av bostadsinsatser som bör erbjudas, hur länge en person kan få stöd eller vilka kriterier som ska uppfyllas för att få en bostad (Wirehag, 2021, s.86–88). Ett vanligt verktyg inom kommunala hemlöshetstjänster är "sociala kontrakt", där socialtjänsten hyr bostäder från privata och kommunala fastighetsägare för att sedan vidareförmedla dem till personer i hemlöshet. Antalet personer med sociala kontrakt har ökat markant, från cirka 10 000–12 000 till 27 400 mellan åren

2010–2020. Trots detta lyckas många inte ta steget vidare till självständigt boende, vilket tyder på att det finns hinder i systemet (Wirehag, 2021, s.86–88).

Å andra sidan prioriteras barnfamiljer i socialtjänstens vräkningsärenden. Det finns fyra bedömningsgrunder i riktlinjer som påverkar bedömningen att bevilja ekonomiskt bistånd för hyresskulder. En av de bedömningsgrunderna är särbehandling (prioritering) av vissa grupper däribland barnfamiljer. De andra bedömningsgrunderna handlar om enskildes inkomster när skulden uppstod, individuella problem och konsekvenser av hyresskulder. Därtill kategoriseras klienterna utifrån klienternas förmåga till eget ansvar och deras faktiska behov skall ges avgörande betydelse vid beslut om ekonomiskt bistånd (Kjellbom 2009 se Holmdahl 2009, s. 46).

I socialtjänstens vräkningsarbete utgörs en klientsortering och kategorisering utförs. Socialarbetarna har handlingsutrymme att utöva det vill säga diskretionär makt i vräkningsarbete. När en vräkning verkställs kategoriserar socialtjänsten och hyresvärderna personen. Socialtjänstens kategorisering styr myndighetens insatser. Socialtjänsten är så strikt att inte vräka barnfamiljer men det förekommer. Om det förekommer kan socialtjänsten omdefiniera hushållet där barn som ingår till ”ensamstående vuxen” och vräkningen genomförs. Socialtjänsten påtrycker på den ensamstående föräldern för att flytta barnet till den andra föräldern. Då blir det inte en barnfamilj som blir vräkt (Kjellbom 2009; Löfstrand 2001 se Holmdahl 2009, s. 46).

Sandberg och Listerborn (2023, s.110–111) beskriver också i sin studie hur deras informanter upplever en tydlig skillnad mellan hur socialtjänstens uppdrag traditionellt har definierats och hur det i praktiken ser ut idag. I stället för att enbart arbeta med sociala problem har socialtjänsten i allt högre grad behövt hantera brister på bostadsmarknaden. Vidare förklarar Wirehag (2021, s.95–104) att yrkesverksamma inom socialtjänsten ofta hamnar i en paradoxal roll där den förväntas hjälpa bostadslösa men samtidigt inte ses som en bostadsförmedling. För att undvika att ta för stort ansvar för bostadsförsörjningen skärps bedömningarna av vilka som anses berättigade till stöd. Det leder till att vissa personer, trots att de är i akut behov av en bostad, nekas hjälp och därmed hamnar i en långvarig hemlöshet. Sandberg och Listerborn (2023, s.110–111) påpekar att denna utveckling har skapat en diskrepans mellan socialtjänstens ursprungliga uppdrag och det faktiska

arbete som utförs i praktiken. Socialtjänsten tvingas hantera bostadsmarknadens strukturella problem trots att dess huvuduppdrag är socialt stöd och inte bostadsförmedling. Detta resulterar i att vissa individer, särskilt de som inte uppfyller specifika kriterier för socialt stöd, hamnar i en gråzon där de varken kan få bostad via den ordinarie marknaden eller genom sociala insatser – vilket gör att de fastnar i strukturell hemlöshet (Wirehag, 2021, s.95–104; Sandberg & Listerborn, 2023, s.110–111).

3.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Svensk och internationell forskning kring vräkningar och barnfamiljer har belyst de negativa konsekvenserna för individen, särskilt för barn, där psykisk ohälsa, social exkludering och ekonomisk utsatthet är vanliga följder. Både de svenska och internationella studier har främst fokuserat på socialtjänstens arbetsmetoder och samverkan men saknar en mer holistisk förståelse av hur yrkesverksamma inom socialt arbete ser på det breda ansvar som faller på dem i det vräkningsförebyggande arbetet. Barnperspektiv är ett av viktigt perspektiv som omnämns av rapporter och forskningsartiklar. I dessa forskningsartiklar och rapporter framställs att barnfamiljer har en prioritering i socialtjänstens arbete när de blir utsatta för en vräkning i det vräkningsförebyggande arbete samt det finns ett starkt barnperspektiv. Däremot visar en del rapporter och forskningsartiklar att socialtjänsten har ett svagare barnperspektiv i sitt arbetssätt. Därtill framgår i artiklarna att barnperspektiv är ett vagt begrepp som behövs det att konkretiseras. Därigenom kan yrkesverksamma använda sitt handlingsutrymme på ett skönmässigt sätt när det gäller att tillämpa lagstiftning i individuella omständigheter.

4. Teoretisk referensram

I denna del presenterar vi teoretiska perspektiven som vi använder för att analysera men också tolka vårt material. Den första teorin är gräsrotsbyråkrati (Lipsky 1980) som används för att förstå socialsekreterarnas handlingsutrymme och begränsningar i det vräkningsförebyggande arbetet. Den andra är socialpsykologisk teori om rättvisa (Kazemi & Johansson 2009). För att analysera hur insatserna skyddar barns rättigheter och var bristerna finns.

4.1 Gräsrotsbyråkrati

Socialarbetare fungerar som gräsrotsbyråkrater, vilket innebär att de både har ett visst handlingsutrymme och är begränsade av resurser, regelverk och organisatoriska krav. De

teoretiska perspektiv som finns i *Street- Level Bureaucracy: Dilemmas of the individual in Public Services* av Michael Lipskys (1980), hjälper till att fördjupa förståelsen för hur de hanterar dessa faktorer i sitt arbete inom socialtjänsten som människobehandlande organisation (Lipsky 1980, s.3). Socialarbetare möter en komplex verklighet där de ställs inför olika dilemman i sitt arbete. Deras möjligheter att agera påverkas ofta av begränsningar i tid och resurser, vilket leder till att de anpassar sitt handlingsutrymme utifrån de förutsättningar som finns. Enligt Lipsky (1980, s.3) är detta typiskt för gräsrotsbyråkratier, där yrkesverksamma inom offentlig sektor behöver balansera regelverk och praktiska begränsningar i sitt dagliga arbete².

4.1.1 Gräsrotsbyråkraters handlingsutrymme

Lipsky (1980, s. 15ff) lyfter vidare fram begreppet *handlingsutrymme* i sin analys av offentliga tjänstemän som arbetar i direkt kontakt med medborgare. Dessa tjänstemän, ofta kallade gräsrotsbyråkrater eller frontlinjebyråkrater, har en särskild position eftersom organisationen de arbetar inom inte fullt ut kan kontrollera vad som sker i interaktionen mellan tjänsteman och klient. Detta skapar ett visst utrymme för självständighet i deras yrkesutövning. För gräsrotsbyråkrater innebär detta handlingsutrymme en möjlighet att fatta egna beslut, både i relation till klienten och i utformningen av sina arbetsuppgifter. Dock kan graden av självständighet variera beroende på organisatoriska strukturer och regelverk som styr verksamheten. Handlingsutrymmet kan därmed förstås som en balans mellan professionellt omdöme och de begränsningar som ges av lagar, policyer och organisatoriska riktlinjer. Yrkesverksamma, som socialarbetare, bör ha en betydande grad av handlingsutrymme i sitt arbete, men deras beslutsfattande sker inte i ett vakuum. De är fortfarande bundna av lagar, regler, direktiv från högre instanser, yrkesnormer, traditioner och överenskommelser som påverkar deras möjligheter att agera (Lipsky 1980 s. 14; Svensson, Johnsson, & Laanemets 2008, s. 17). Dock innebär handlingsutrymmet inte enbart frihet och möjligheter, utan medför även ett ansvar. Det krävs att socialarbetaren har förmåga att göra välgrundade bedömningar av sina beslut och att denne besitter den kompetens som krävs för att avgöra vad som är rimligt i varje enskilt fall (Svensson et al., 2008, s. 24).

² Lipsky (1980, s. 3) beskriver gräsrotsbyråkrater som offentligt anställda som arbetar i direkt kontakt med medborgare och samtidigt har en avsevärd grad av självständighet i hur de utför sina arbetsuppgifter.

4.2 Socialpsykologisk teori om rättvisa

Socialpsykologisk teori utgår från att människan är en social varelse, vilket innebär att individens beteende och uppfattningar formas genom interaktion med andra (Kazemi & Johansson, 2009, s. 145). Inom socialpsykologisk forskning om rättvisa finns två huvudsakliga perspektiv: det normativa och det deskriptiva. Det normativa perspektivet definierar rättvisa utifrån fasta moraliska eller juridiska principer om vad som är rätt eller fel och vad som bör eftersträvas. Däremot fokuserar det deskriptiva perspektivet, som är särskilt relevant inom socialpsykologin, på hur människor subjektivt uppfattar rättvisa och vilka psykologiska och sociala konsekvenser rättvis eller orättvis behandling kan ha på individers attityder och beteenden (Kazemi & Johansson, 2009, s. 145–146).

Adams (1965 i Kazemi & Johansson, 2009, s.145–146) betonade dock att människor inte enbart agerar utifrån egen vinning, utan att rättvisebedömningar är avgörande för hur resurser uppfattas och fördelas. Detta perspektiv är relevant för studien då socialtjänstens arbete innebär beslut om resursfördelning och bemötande i en kontext där både klienter och yrkesverksamma påverkas av rättviseupplevelser. Hur socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme, tolkar regler och bemöter klienter kan påverka uppfattningen om systemets legitimitet och dess effekter på individer i utsatta situationer.

Vidare tar även Kazemi och Johansson (2009) upp principer som styr fördelningen av resurser – såsom bostäder, ekonomiskt stöd och socialt stöd – direkt påverkar individers livsvillkor. Meritprincipen baserar fördelning på prestation, behovsprincipen prioriterar dem med störst behov, och jämlikhetsprincipen förespråkar lika fördelning oavsett individuella skillnader. Inom socialt arbete tillämpas ofta en kombination av dessa principer, men när resurser är begränsade ställs socialarbetare inför svåra avvägningar om vem som ska få stöd och i vilken omfattning. Detta är centralt för studien, då socialtjänstens arbete med att förebygga vräkningar innebär att balansera juridiska, organisatoriska och politiska krav vid beslut om resursfördelning (Kazemi & Johansson, 2009, s. 148–150).

4.2.1 Sociala resurser i förebyggande arbete med utsatta barnfamiljer

En avgörande aspekt i denna studie är hur sociala resurser fördelas och vilken roll de spelar för individer och familjer i utsatta situationer. Enligt Foa och Foa (1976 i Kazemi & Johansson, 2009,

s. 146–150) utgör resurser inte enbart materiella tillgångar såsom bostäder och ekonomiskt bistånd, utan även symboliska och relationella värden, exempelvis status, information och socialt stöd. Inom socialtjänstens arbete är detta särskilt relevant, då insatser inte enbart handlar om att tillhandahålla materiella resurser utan även om att stärka individers och familjers långsiktiga trygghet genom sociala nätverk, rådgivning och psykosocialt stöd. För familjer som riskerar vräkning kan dessa insatser vara avgörande, eftersom de bidrar till en stabilisering av livssituationen utöver den omedelbara ekonomiska hjälpen.

För att motverka de ojämlikheter som uppstår genom varierande tillgång till sociala resurser, behöver socialtjänsten arbeta med flera kompletterande strategier. Ett viktigt område är att utveckla insatser för att bygga och stärka nätverk, där familjer i riskzonen ges möjlighet att få stöd genom exempelvis gruppverksamheter, mentorprogram eller samverkansprojekt med civilsamhället. Informationsspridning och rådgivning utgör ytterligare en central del, där kunskapsstärkande insatser kan öka individers förmåga att hantera sin boendesituation och förebygga vräkning. Därtill spelar förtroendebyggande arbete en avgörande roll, då många familjer i ekonomisk utsatthet kan känna misstro mot myndigheter och därmed undvika att söka hjälp i tid. Genom att aktivt arbeta med bemötande, skapa trygga mötesplatser och erbjuda lättillgängliga stödinsatser kan socialtjänsten öka benägenheten för individer att söka stöd innan en akut kris uppstår. Slutligen kan socialtjänstens yrkesverksamma även påverka strukturella förändringar genom att delta i policyutveckling och föreslå riktlinjer som stärker skyddet för hushåll i ekonomisk utsatthet (Kazemi & Johansson, 2009, s. 146–150)

4.3 Teoretisk syntes

Denna studie använder två teoretiska perspektiv för att analysera hur yrkesverksamma inom socialtjänsten arbetar för att förebygga vräkningar av barnfamiljer och vilka faktorer som avgör insatsernas faktiska påverkan. *Gräsrotsbyråkrati* (Lipsky, 1980) hjälper att förstå hur socialsekreterare upplever sitt handlingsutrymme, hur de hanterar resursbegränsningar och organisatoriska krav, samt hur detta påverkar deras möjligheter att genomföra vräkningsförebyggande arbete. *Socialpsykologisk teori om rättvisa* (Kazemi & Johansson, 2009) används för att analysera hur socialsekreterare själva reflekterar kring sitt arbete i relation till barns

behov och familjers välbefinnande. Detta inbegriper hur de förstår sitt yrkesansvar i mötet med barn och hur de upplever att deras insatser påverkar familjers långsiktiga trygghet.

5. Metod

I den här delen presenterar vi vår metod och våra val för att kunna genomföra detta arbete. Bryman (2018, s. 23) förklarar att en forskningsmetod ska anpassa till forskningsfrågorna och en student som har sin kandidat- eller masterexamen behöver ha goda kunskaper om samhällsvetenskapliga metoder för att kunna läsa olika publicerade forskningsresultat i huvudsakliga områden som man läser.

5.1 Förförståelse

Denna studie har genomförts med en kvalitativ metod. Vi har valt denna metod för att vårt syfte utgår ifrån att utforska yrkesverksamma personers uppfattningar och erfarenheter i socialtjänsten. I detta fall är det vräkningsförebyggande arbete inom socialtjänsten. Under socionomutbildningen har vi lärt oss den kvalitativa metoden genom att genomföra olika kurser. Kurslitteratur och vetenskapliga artiklar har fått oss förstå bostadssituationen i samhället. Därtill har kurslitteratur och vetenskapliga artiklar bidragit att förstå hur vräkningar av barnfamiljer sker och barnperspektivet används för att skydda barnet och barnets boendesituation. Dessutom har en av oss arbetslivserfarenheter inom ämnet och detta har lett till att ha en bredare förståelse kring vräkningar av barnfamiljer och vräkningsförebyggande arbete. I början av studien har vi reflekterat över svårigheten att skilja ut barnfamiljer från andra vräkningar som sker. För att de yrkesverksamma personer inom socialtjänsten som utövar det vräkningsförebyggande arbetet fokuserar mer på den stora bilden av vräkningar som påverkar båda den enskilde och familjer.

5.2 Insamling av data och urvalsmetod

Datainsamling i denna studie baseras på semistrukturerade intervjuer med socialarbetare inom socialtjänsten. Genom dessa intervjuer får vi en djupare förståelse för det vräkningsförebyggande arbetet ur ett yrkesverksamt perspektiv. Urvalet består av socialsekreterare som är yrkesverksamma i två olika kommuner/stadsdelar. Vi har kontaktat intervjudeltagarna via e-post och telefonkontakt. Samtidigt har vi kontaktat några via personliga kontakter. Dessa kontakter har vi nått via arbetskollegor som arbetar i socialtjänsten. Totalt har vi fått 7 deltagare som har velat ställa upp för intervju. Fyra intervjuer har genomförts i Huddinge kommuns lokaler och tre har

genomförts online via Microsoft Teams. Deltagarna som har intervjuats arbetar i enheter för ekonomiskt bistånd och vräkningsförebyggandeteamet. Initial kontakt togs med enhetschefer, som förmedlade information till potentiella respondenter, vilket även gör urvalet till ett snöbollsurval (Bryman 2018, s. 504).

Tabell 2. Presentation av de respondenter som deltar i studien. Här används fiktiva namn på respondenterna i stället för äkta namn.

Respondent	Beskrivning av primära insatser	Intervjuform
Lisa	Samordnar och aktualiserar inkomna underrättelser om hyresskulder	Kommun-lokal 30–40 min 2025
Lars	Handlägger ärenden som rör hyresskulder	Kommun-lokal 30–40 min 2025
Maria	Rådgivande och stödjande i ärenden som handlar om hyresskulder	Kommun-lokal 30–40 min 2025
Martin	Rådgivande och stödjande i ärenden som handlar om hyresskulder	Microsoft Teams 30–40 min 2025
Olivia	Samordnar och aktualiserar inkomna underrättelser om hyresskulder	Kommun-lokal 30–40 min 2025
Olle	Hyreskonsulent som ger råd och stöd samt samverka med hyresvärdar	Microsoft Teams 35–45 min 2025

Petra	Samordnar och aktualiserar inkomna underrättelser om hyresskulder	Microsoft Teams 30–40 min 2025

Semistrukturerade intervjuer bygger på öppna frågor, vilket ger respondenterna möjlighet att uttrycka sig fritt och utveckla sina tankar kring ämnet (Bryman, 2018, s. 563). Dessa intervjuer skapar en närmare kontakt mellan intervjuare och deltagare i stället för en strikt styrd frågeprocess. Ett fritt samtal med deltagarna kan vi ge en djupare förståelse för deltagarnas perspektiv och erfarenheter. Inför intervjuerna har vi skickat en intervjuguide, se Bilagor, ut till deltagarna, baserad på studiens syfte och frågeställningar. Detta kan ge en chans för deltagarna att förbereda sig, men det finns en risk att svaren blir mer tillrättalagda. När vi har intervjuat deltagarna har vi fokuserat på att skapa en trygg atmosfär där deltagarna känner sig bekväma. Intervjuarens förmåga att lyssna aktivt och ställa följdfrågor samt intervjuarens flexibilitet har varit central i detta (Bryman, 2018, s.562). Alla intervjuer har spelats in och har pågått i cirka 40 minuter. Efteråt har samtalen transkriberats och kompletterats med anteckningar från intervjutillfällena för att säkerställa en noggrann analys av materialet.

5.3 Bearbetning av data

Vi har genomfört intervjuer och har transkriberat ljudfiler som vi har skapat efter intervjuerna. Därtill har vi tillämpat en tematisk analys. För att säkerställa ett vetenskapligt och etiskt förhållningssätt har vi beaktat forskningsetiska principer, såsom informerat samtycke och anonymisering av deltagare.

Braun och Clarke (2022) skriver om sex faser när man gör en tematisk analys. Under första fasen ska forskaren göra sig bekanta med data. Men det räcker inte bara bekanta sig med data. Forskaren

ska analysera materialet djupt och vara kritisk till data (Braun & Clarke 2022, s. 42–43). I vår analys har vi granskat och reflekterat över materialet. Vi har försökt att hitta meningar eller koder som kan vara relaterat till vårt forskningssyfte. Under andra fasen ska forskaren koda materialet. När forskaren kodar materialet ska hen inte bara kopiera data. En kod ska innehålla en specifik mening av data och meningen ska inte vara så bred. Det finns två olika kodningar. Semantik kodning är mer nära till data. Men latent kodning är djupt och är mer nära till ett forskningspråk (ibid, s. 57). I vår analys har vi kodat materialet och vi har hittat både semantika och latent koder. Vi har skrivit våra koder i små lappar och vi har även upprättat ett kodsschema. Under tredje fasen har vi skapat teman utifrån olika koder som ger en gemensam meningsenhet. De initiala teman ska utvecklas, utforskas och granskas (ibid, s. 79). Vi har förfinat våra teman för att hitta bredare meningsenheter som belyser analytiska forskningstanken. Under fas fyra har vi extraherat våra koder för att utveckla våra teman. Det vill säga vi har granskat hela datamaterialet för att utveckla våra teman. Braun och Clarke (2022, s. 97) förklarar att för att utveckla teman ska forskaren granska och extrahera hela datamaterialet. Under fas fem ska forskaren förfina, definiera och nämna sina teman i analysen. Ett tema ska vara abstrakt och beskriva omfattningen av studien samtidigt ska ha det en gräns och visa kärnan i studien. Ett temanamn bör vara en kort mening, rubrik eller underrubrik (ibid, s. 108–112). Under fas sex ska forskaren skriva en analysrapport. Analysrapporten ska ha en röd tråd och innehålla en litteraturöversikt (ibid, s. 118–119). Vi har skapat olika initiala teman och vi har utvecklat de temana genom att granska ganska många koder samt vi har skapat våra huvudteman som är relaterade till våra forskningsfrågor och vårt forskningsyfte. Under resultat och analysavsnittet har vi presenterat våra teman genom att tolka, utforska och granska materialet. Detta avsnitt har presenterats genom att använda huvudtemana som underrubriker i en löpande text för att kunna förhålla oss till en rödtråd.

5.4 Metodreflektioner

Studiens resultat och analys har skrivits utifrån tematisk analysmetod. En tematisk analysmetod förutsätter att en kodningsprocess som genomförs. Vi har kodat materialet tillsammans och under kodningen har vi gått utifrån intervju svaren och vi har tänkt om många olika koder. Utifrån många koder har vi diskuterat och hittat olika teman som har tagit lite längre tid. Intervjuerna som vi har genomfört online har lett till att ibland informanterna inte har kunnat höra oss på grund av nätverksproblem på datorn. När vi har upprepat intervjufrågan igen tappade

informanten sitt fokus och det har känts som att informanten inte har besvarat som han har velat besvara. I vissa svar finns det otydligheter och brister. Dessa brister kan ha orsakats av missförstånd mellan oss och intervjupersonen och hur intervjufrågan har fattats av deltagaren. Detta kan ha lett till att informantens svar kan beskriva någonting annat än vad vi vill undersöka. Därför har vi känt oss otydliga och oförmögna att kunna beskriva och förklara vad vi ute efter för intervjupersonen i vissa stunder under intervjuerna. Vidare har vi upplevt att vi har önskat att deltagaren svara tydlig för oss. Men en del deltagarna har inte svarat med raka och tydliga meningar som vi har önskat. I vissa stunder har intervjupersonen känt sig förvirrad och detta har lett till att svaren har blivit otydliga. Transkriberingsprocessen har tagit lång tid för att vissa ord eller meningar i en del intervjuerna som har genomförts online inte hörts tydligt. Därför har vi lyssnat ljudfilen många gånger när vi inte har kunnat höra bra eller inte förstått ett ord eller mening.

5.5 Validitet, reliabilitet och tillförlitlighet

Validitet och reliabilitet har använts mer inom kvantitativa forskning. En del kvalitativa forskare har påstått att dessa begrepp är inte direkt relevanta med kvalitativa forskningar (Bryman 2018, s. 465).

Vissa forskare har föreslagit andra kriterier i stället för validitet och reliabilitet. Lincoln & Guba (1985) och Guba & Lincoln (1994) har föreslagit två olika kriterier. En av de är *tillförlitlighet*. Tillförlitlighet betyder att den kvalitativa studien ska överensstämma med forskarens observationer och de teoretiska idéer som utvecklar studien (trovärdighet). Därtill ska studiens resultat kunna generaliseras till olika sociala miljöer och situationer (överförbarhet). Dessutom ska olika faser i studien vara fullständig och tillgänglig för redogörelse (pålitlighet). Till sist ska studien vara objektiv och forskaren ska agera i god tro. Det vill säga forskaren ska vara försiktig med att inte blanda sina personliga värderingar eller åsikter i studien (objektivitet). Den andra kriteriet som forskarna förklarar är *äkthet*. Äkthet betyder att studien visar en rättvis bild av olika åsikter samtidigt visar studien att medverkarna i studien eller andra människor i miljön förstår sin sociala situation och den sociala miljön de lever i (Lincoln & Guba 1985; Guba & Lincoln 1994 se Bryman 2018, s.467–470).

I denna studie anser vi att vi har uppfyllt kravet för trovärdighet. För att det finns en relevans mellan våra teorier och intervjupersoners erfarenheter. Studiens resultat visar att studien kan generaliseras till olika miljöer. Det vill säga studiens intervjupersoner arbetar på olika enheter inom socialtjänsten. Dessutom har deltagarna varit från olika kommuner/stadsdelar. Gällande pålitlighet anser vi därmed att kravet på pålitlighet har uppfyllts. Detta är utifrån att vi har förklarat tydligt olika faser i studien såsom forskningsfrågor och intervjuskrifter för deltagarna. Vidare om objektivitet har studien gjorts med en ansats där har vi försökt även att förhålla oss till objektivitet och inte blanda våra personliga värderingar eller åsikter. Slutligen tänker vi att denna studie har genomförts inom en begränsad tid och detta försvårar att ta del av olika personers åsikter som medverkat i studien. Därför anser vi att det är svårt att bevisa vår studie uppfyller äkthetskravet.

5.6 Etiska överväganden

En god forskningssed betyder att forskaren förhåller sig till de samlade etiska kraven för att kunna bedriva en god forskning (Vetenskapsrådet 2024, s.5–7).

För att kunna genomföra forskning som involverar människor behövs det att vissa kriterier fyllas upp. Dessa kriterier kan vara att respektera för människovärdet och mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. För det andra är det nödvändigt att minimera och hålla riskerna låg för dessa personer som involverar en forskning. För det tredje behövs det att riskerna står i rimlig proportion till de förväntade kunskapsvinsterna (ibid, s.57).

Det finns fyra principer som förklarar forskarens roll när det gäller människor som involverar i forskningen. Enligt de principerna ska forskaren göra gott, inte skada, respektera människors självbestämmande och upprätthålla rättvisa (ibid, s. 58).

En av de grundläggande etiska principerna i en forskning är att informera människor om forskningen och hämta deras samtycke (ibid, s.62). Vi har informerat våra deltagare som har ställt upp för intervju och vi har hämtat ett skriftligt samtycke av varenda deltagare via en samtyckesblankett. Denna blankett har vi lagt som bilaga 2 i slutet av denna text. Det är nödvändigt att deltagandet i studien är frivilligt. (ibid, s.63). Vi har även informerat deltagarna att delta i

studien är frivilligt och de kan hoppa av när de vill även efter intervjuerna. En annan grundläggande etisk princip är personuppgiftsbehandling (ibid, s. 66). Vi har informerat deltagarna att deras personliga uppgifter ska förvaras på ett säkert sätt, deras känsliga uppgifter som namn, adress, ålder ska anonymas och inte delas med någon annan person. Intervjumaterial som ljudfiler och transkriberingar raderas efter att studien blir godkänd. Samtycket har dokumenterats och förvarats på ett säkert sätt (ibid, s.63). Vi har informerat deltagarna att samtyckeblanketter ska förvaras på ett säkert sätt. Vi har även tydliggjort vad deltagarna har samtyckt om.

5.7 Sökstrategi

För att hitta tidigare forskning som är relaterad till vår studie använde vi oss olika databaser som *Söderscholar* och *Google Scholar*. För att uppnå olika källor som vetenskapliga artiklar och böcker har vi använt ett antal sökord som är på både svenska och engelska. För att kunna nå många vetenskapliga källor använde vi olika kombinationer med sökorden. Sökord som vi använde i studien var: ”vräkning”, ”vräkning av barn”, ”vräkning av barnfamiljer”, ”barnperspektiv”, ”eviction”, ”home eviction”, ”hemlöshet”, ”homeless”, ”homeless children” ”child care”. Efter många sökningar hittade vi sex peer review artiklar som är publicerade i olika vetenskapliga tidskrifter. Fyra av artiklarna är på engelska och två på svenska. Artiklarna var inte äldre än 7 år. Dessutom använde vi tre rapporter i vår studie. En av rapporterna skrevs i 2004, en skrevs i 2010 och en skrevs i 2021. Vi använde också en avhandling från 2009.

Alla källor som vi valde var relevanta till vårt ämne och källorna fick oss att förstå bättre hur vräkningar påverkar barnfamiljer och hela samhället. Därtill förstod vi bättre vilka insatser och arbetsstrategier som användes av socialarbetare när det gäller vräkningar och hur barnfamiljerna påverkas av detta. Därför ansåg vi att källorna är relaterade till vräkningar som sker i Sverige och har ett tydligt samband med socialtjänstens arbetssätt som genomför vräkningsförebyggande arbete.

6. Resultat och analys

Efter en kodningsprocess har vi åstadkommit fyra huvudteman för att kunna presentera vårt resultat och analys. Dessa huvudteman är: *Barnfamiljernas livsvillkor*, *Sakkunskap* och

professionalitet, Vräkningsförebyggande insatser och Organisatoriska villkor på arbetet. Varje huvudtema har presenterats med olika underrubriker för att bättre förstå innebörden av varje huvudtema. I detta avsnitt kommer vi förklara och analysera dessa huvudteman.

6.1 Barnfamiljernas livsvillkor

Samtliga intervjupersoner har uppmärksammat att barnfamiljer har identifierats som en utsatt målgrupp i vräkningsförebyggande arbete. Enligt flera intervjupersoner finns det ett barnperspektiv och barnfamiljer har en prioritet när deras ärenden handläggs av yrkesverksamma inom socialtjänsten och det är lättare att bevilja en insats när ett barn involveras i ärendet. Därtill finns olika situationer som påverkar barnfamiljernas rätt till olika insatser. Till exempel: psykisk ohälsa och beroendeproblematik hos föräldrarna eller hyresskulder påverkar deras förutsättningar. Informationen om intervjupersonernas perspektiv kring barnet och barnfamiljer har vi presenterat med tre underrubriker: *svagare och starkare barnperspektiv, svårigheter på uppsökande arbete, barnfamiljernas oförmåga.*

6.1.1 Svagare och starkare barnperspektiv

Informanterna i studien har förklarat att de tillämpar barnperspektivet strikt när ett barn blir utsatt för en vräkning. Majoriteten av informanterna har även tillagt att barnfamiljer alltid har en prioritet att få hjälp när en vräkning blir aktuell. Vidare förklarar informanterna att de har ett samarbete med enheten för barn och unga enheten i kommunen när de ser att ett barn involveras i en vräkningsprocess. I sådana fall brukar informanterna göra en orosanmälan till barn och unga enheten. Barn och unga enheten kan då involveras i vräkningsprocessen för att se till barnets välbefinnande. En av informanterna förklarar att:

Nej. Det skulle jag inte säga att det är svårt att tillämpa barnperspektiv. Det finns alltid i våra bedömningar. Så vi tillämpar ju det alltid. Svårigheterna är att föräldrarna missbrukar sitt ansvar då hamnar barnet i kläm. Men vi tar alltid barnperspektiv i våra bedömningar. Nej jag känner inte det är svårt att tillämpa det. Jag gör det alltid speciellt när det gäller en hyresskuld eller vräkningsbeslut. Då tillämpar vi alltid. (Lars)

En av informanterna har berättat att de arbetar lite extra med vissa ärenden om ett barn är involverad i en vräkningsprocess. Det finns ett vräkningsförebyggande team som agerar i sådana

situationer. Om det vräkningsförebyggande teamet inte kan få kontakt med familjen försöker teamet att nå hyresgästen med olika kommunikationstekniker.

Vissa ärenden jobbar man lite extra med. Detta genom att hembesök görs liksom för att få kontakt med hyresgästen för att se vad som händer i ärendet och titta på om hyresgästen själv är medveten om vad som är på gång i sin boendesituation och risken för uppsägning. (...) Vräkningsförebyggande teamet erbjuder vägledning och informerar om vilket stöd som finns i kommunen. Detta i syfte att förhindra en uppsägning och i förlängningen en vräkning (Lisa).

Å andra sidan har en del informanter påpekat att de har en nollvision för vräkningar av barnfamiljer. De kontaktar enheten för barn och unga och föräldrar men de pratar inte med barn. De vänder sig istället till barn- och unga enheten med orosanmälning när en barnfamilj riskerar att vräkas. Vidare har informanterna berättat att de hjälper med råd och stöd till föräldrarna om det finns en hyresskuld. När ett barn riskerar att vräkas skriver handläggaren i ekonomiskt bistånd en barnkonsekvensanalys, för att tillämpa barnperspektivet.

En del informanter i vräkningsförebyggande teamet har menade att det är svårt att tillämpa barnperspektivet. De arbetar med hyresskulderna och kontaktar bara föräldrarna och enheten för barn och unga. Olivia har uppgett att ”*Ja. Jag kan säga att jag har inte så mycket information om barnperspektiv eller barnfamiljer så*”. Maria också berättat att barnfamiljer prioriteras i vräkningsförebyggande arbete. Men det ser likadant ut för alla som riskerar bli av med sina bostäder:

Alltså just barnfamiljer i det vräkningsförebyggande arbete har en prioritering. Men det ser ungefär likadant för alla som riskerar bli av med sina bostäder. Det är ju att vi försöker så tidigt som möjligt att upprätta ett kontrakt. När det gäller barnfamiljer då är det riktigt att barn och ungdomsenheten blir involverat också i tidigt skede. Så det kanske gör dem mest det grundläggande arbetet. Sedan utreder man liksom när man får kontakt (...) (Maria).

Analys

Informanterna påpekar att det finns ett starkt barnperspektiv som alltid tillämpas i bedömningarna och det är inte svårt att tillämpa barnperspektivet när det gäller en hyresskuld och ett vräkningsbeslut. Vidare arbetar man lite extra med ärendena om en barnfamilj riskerar att bli vräkt och har nollvision för vräkningar av barnfamiljer. Detta kan, enligt socialpsykologisk teori om rättvisa, tolkas som att socialarbetarna reflekterar över barnperspektiv och detta perspektiv tillämpas när en barnfamilj riskerar att vräkas. Det tyder även på att socialarbetarna konstruerar rättvisan och strävar efter rättvisa för den utsatta barnfamiljen. Därtill tycks socialarbetarna att rikta resurserna mot den utsatta barnfamiljen för att förebygga en vräkning. Å andra sidan tycks det att det finns en kunskapsbrist kring barnfamiljer och barnperspektiv hos vissa, som styr deras arbetssätt även om de flesta är väl förtrogna med barnperspektivet. Socialarbetarnas perspektiv kan förstås utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa, enligt vilken människan strävar efter rättvisa. I enlighet med det tycks det finnas en strävan för barnfamiljer i alla situationer. Till exempel kan socialtjänsten rädda kontraktet för barnfamiljer som riskerar att avhyllas från en bostad med förstahandskontrakt medan de barnfamiljer som har ett tredjehandskontrakt inte kan räddas. Det tycks finnas en uppfattning om att alla barnfamiljer borde få samma hjälp och insatser på ett rättvist sätt. Detta oavsett vilket slags hyreskontrakt det rör sig om vilket också kan förstås utifrån teorin om rättvisa.

6.1.2 Svårigheter på uppsökande arbete

Alla informanter har berättat att en av de utmaningar som de upplever är att de inte kan kontakta barnfamiljer som riskerar att vräkas. Informanterna brukar skicka ett brev när de får en underrättelse om en hyresskuld av hyresvärderna. Om de inte har fått ett svar av barnfamiljen försöker de att nå familjen genom att ringa eller gå till bostaden och knacka på dörren. En av informanterna förklarar processen:

Det svåraste är ju att få kontakt med hyresgästen. Alltså det är största utmaningen. Det är jätteknepigst då får man väl vara uppfinningsrik liksom att försöka på alla sätt och man kan komma på att få i kontakt liksom. Åa men ibland så kan det vara. Jag kan inte börja ringa nån anhörig liksom att så här. Åa men säger att det är en ung person med hyresskulder som är knep... Alltså det blir knepigt liksom. Jag kan inte ringa och få hjälp av nån anhöriga liksom Jag har varit med om att en hyresvärd liksom har kontaktat en anhöriga liksom. Så här ser situationen ut liksom. Det vet jag inte om de ens får göra det.

*Men de har gjort det och det löste sig (...) Men en sån kontakt får jag aldrig göra utan samtycke.
(Martin).*

En av anledningarna till att man inte kontakta socialtjänsten är skam- och skuldkänslor uppger en informant. Föräldrarna som inte har betalat hyresskulder har en skamkänsla och känner sig värdelös bland andra människor. Dessutom finns en rädsla hos föräldrarna för att om de blir hemlösa kan socialtjänsten omhänderta deras barn. Sådana föreställningar leder till att de inte vill kontakta socialtjänsten:

*Ja. Jag alltså för mig är en stor utmaning ju egentligen få kontakt med de personen som jag behöver få kontakt med. När man riskerar en avhysning är de väldigt duktiga att höra av sig, när man avbetalat hyran. Och inte alls lite duktiga när man har hyresskulder. Då kan det bero på liksom skam inför skulden. Men det beror på också att du inte har behov av den. Du kanske inte vet om den att det inte finns en skuld
(Petra).*

En av informanterna har uppgett att en av de största utmaningarna på arbetet är att de inte kan kontakta personer som riskerar att vräkas:

Oj! Det är som utmärker sig kanske det är ju väldigt många som vi försöker ha kontakt med är inte så villiga och ge sig tillkänna. Det är på grund av skam eller kanske andra anledningar som förutfattade meningar om socialtjänsten. Men det är ju det. Alltså det är liksom få personer är med på tåget. Det är det som är vår största utmaning (Maria).

Vidare förklarar informanten att en annan svårighet med uppsökande arbete är att man behöver vara ute och ha tät kontakt med hyresvärdar och hyresgäster. Att sitta på kontoret förbättrar inte det vräkningsförebyggande arbetet. Det ses som är viktigt att ha kontakt med hyresvärderna. Dessutom framhåller en av informanterna behovet av att kunna fatta snabba beslut med något mindre underlag om bistånd i akuta situationer:

Det är ju det här med uppsökande arbete. Man kanske borde vara mer ute än att vara på kontoret. Att utveckla ett samarbete med största hyresvärdar än alla hyresvärdar. Vissa drar med sig en resursfråga. Det skulle vara bra om vårt lilla team hade kanske nån som kan fatta beslut om ekonomiskt bistånd med lite lägre tröskel att man kanske inte kräver massa papper i akuta skede. Att man kanske nöja sig med lite

lägre underlag för att kunna fatta ett beslut för att hjälpa i stunden tills man kommer till en långvarig lösning (Maria).

Analys

En svårighet i uppsökande arbete tycks vara att få kontakt med barnfamiljerna. Barnfamiljerna har förutfattade tankar eller skam- och skuldkänslor och vill därför inte kontakta socialtjänsten. Samarbete med hyresvärderna tycks underlätta att kontakta klienterna. Dessutom kan den praktiska hjälpen som utförs med mindre pappersarbete på fältet kan vara effektiv för att förebygga vräkningar. Detta förstås utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa. Det vill säga socialarbetaren kan förstärka barnfamiljernas egen förmåga genom att ge socialt och psykosocialt stöd. Genom att skapa goda relationer och fungerande samarbete med hyresvärdar kan socialarbetaren även hjälpa klienter att få kontakt med hyresvärdar. Detta underlättar att förhindra vräkningarna. Därtill kan socialarbetaren anpassa sitt handlingsutrymme till organisationens regler. Socialarbetaren finner vägar inom organisationens ramar och resurser som kan minska mycket pappersarbete och socialarbetaren arbetar ute på fältet för att kunna hjälpa mer praktisk på plats och hitta långvariga lösningar. Dessutom utförs uppsökningsarbete för att informera hyresgästerna kring hyresskulder och kunna strukturera betalningsplaner.

6.1.3 Barnfamiljernas oförmåga

Flera informanter har pratat om att barnfamiljerna möter utmaningar som psykisk ohälsa och beroendeproblematik i barnfamiljerna. Det kan leda till att föräldrarna inte kan hantera sina hyresbetalningar och hyran som inte har betalats leder till att en vräkningsprocess påbörjas. Språksvårigheter nämns också som en anledning till att föräldrarna har missat en eller flera betalningar, som har lett till en vräkning. Lisa har berättat att när en där det finns barnfamilj psykisk ohälsa riskerar att bli vräkt underrättar hon andra enheter i kommunen för att förebygga vräkningen:

Om den inkomna underrättelsen handlar om en barnfamilj då skickar vi underrättelsen vidare till barn- och ungdomsenheten så att de ska vara medvetna om ärendet. Finns det psykisk ohälsa eller något annat då skickas en kopia av underrättelsen till de olika enheterna inom socialtjänsten som jobbar just med exempelvis beroende, äldrestöd etcetera. De enheterna tar sedan vidare och jobbar med ärendet. Det sätts sedan in passande åtgärd till den enskilde utifrån sin dennes situation. Detta i syfte att minska risken för vräkning (Lisa).

En dold beroendeproblematik hos föräldrarna kan också leda till en sådan situation då familjen hotas med vräkning:

Dels är ju att olika typer av beroendeproblematik. Du kan ju ha ett jättevälbetalt jobb och så spelar du bort alla pengar. Det är väl svårt att stoppa ett spelberoende. Utifrån spel kan de nog vara beviljade egentligen. [Vi förstår det som att informanten menar de beviljade insatser] Det kommer fram överallt när det finns liksom när man tänker det digitala samhället (...) Det är också dold, det syns inte utan du spelar bort alla dina pengar. Så beroendeproblematik är svårt (Petra).

Analys

Utifrån socialarbetarnas svar ser vi att de tycks samarbeta med andra enheter och att det görs passande insatser till individerna. Det vill säga när beroendeproblematik, psykisk ohälsa eller språksvårigheter förekommer hos barnfamiljer kontaktar socialarbetarna barn och unga enheten. Detta kan tolkas utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa. Människan är en social varelse och människors beteende och uppfattningar utformas genom samspel med andra människor. Socialarbetarna har ett samspel och samarbete med andra enheter för att förebygga en vräkning av barnfamilj eftersom de uppfattar det som rättvist att barnfamiljer ska prioriteras och inte vräkas. Åtgärder tycks också vidtas för att utveckla barnfamiljernas förmåga att för att hantera sin bostadssituation i enlighet med i socialpsykologisk teori om rättvisa.

6.2 Sakkunskap och professionalitet

Samtliga informanter har lyft fram att de känner sig säkrare när de har bra kunskap om klienterna och regelverket. Därtill blir det mindre stressfulla situationer när man har bra kunskap och planering på arbetsplatsen. Detta har vi redovisat i en underrubrik som heter *arbetskompetens*. Dessutom har en del informanter uppmärksammat att klientbemötandet är viktigt och de har ett stort och fritt handlingsutrymme som hjälper till att de kan använda olika strategier och kontaktvägar. Vi har förklarat detta i underrubriken *att vara medmänsklig och arbeta klientnära*.

6.2.1 Arbetskompetens

Lisa förklarar att den yrkesverksamma personen behöver ha bra kunskaper för att kunna ta ett välgrundat beslut. Personen behöver fatta beslut inom myndighetens ramar och det finns många beslut som tas utifrån svåra klientförhållanden. Därtill behövs det att personen balanserar

arbetsbelastningen med myndighetens regler. Där används mer handlingsutrymme för att kunna göra det:

Det är ju väldigt tufft känslomässigt alltså mentalt att arbeta med utsatta personer egentligen konstant. Alltså det är inte många personer som vänder sig till socialtjänsten på grund av de vill utan att det är man behöver det och så får man höra ganska många livsöden i det vräkningsförebyggande. Så är det ju också väldigt många livsöden missade man får höra där som att tuffa att hantera och där är ju på något sätt också lite skönt att kunna hålla sig till det myndighetsutövandet också. Att kunna ha ramarna där liksom. Det är skönt att man har ramarna att förhålla sig till. Men när man väl fatta tuffa beslut så försöker man ju dels hela tiden landa i vad liksom är rätt att göra och rätt inte att det finns ett facit utan snarare liksom att man vet vilket handlingsutrymme man har så väger man alltid vad är rätt i situationen (...) (Lisa).

Informanterna har berättat att stressen är en negativ faktor på arbetsplatsen. Mycket belastning på arbetsplatsen och kunskapsbrist kring ett ämne leder till stress och denna stress kan leda till att de skjuter upp sina arbetsuppgifter. Därför blir det viktigt att de kan planera sina arbetsuppgifter. Lars har påpekat att sådana situationer påverkar hans arbete. Om han däremot är påläst och kommer förberedd till arbete minskar stressnivån:

Stress påverkar mig när det gäller okunskap. Eller mycket belastning och mycket saker att göra. Om du är säker i dig själv och säker i regelverket då försvinner din stress. För att du vet inte du gör rätt. Det är stress över din bedömning. Det är ett sätt att man är påläst om man inte är påläst då blir man påläst. Det är också om gör saker i rätt tid. Om du skjuter upp saker så blir du stressad i slutändan. Om du har tydlig plan, tydlig kunskap jag tror inte bli nån stress (Lars).

Analys

Informanternas svar tyder på att de använder sin arbetskompetens och sitt handlingsutrymme för att fatta svåra beslut i stressfulla situationer. Om det finns en tydlig plan och bra kunskap då minskar stressnivån. Detta kan tolkas utifrån gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme; det innebär att socialarbetaren har en förmåga att göra välgrundade bedömningar och använder sin egen kompetens för att avgöra vad som är rimligt i enskilda fall. Socialarbetaren agerar utifrån den specifika situationen och vidtar lämpliga åtgärder. Informanternas situation tyder på att en

yrkesverksam person behöver en viss kompetens för att kunna hantera de stressfulla situationerna. Utöver att förstå vilka resurser som finns inom verksamheten behöver yrkesverksamma personen kunna planera sitt arbete effektivt för att förebygga stress. Genom att använda sin arbetskompetens kan socialarbetaren därmed hantera pressade situationer.

Gräsrotsbyråkraten har ett fritt handlingsutrymme för att planera och balansera sitt arbete i förhållande till tidsbegränsningar och organisatoriska villkor på arbetsplatsen. Ett välplanerat arbete, kombinerat med god kännedom om klientärendena hjälper till att den yrkesverksamma personen kan ta snabba beslut och känna mindre stress på arbetsplatsen. Handlingsutrymme bidrar således till att den yrkesverksamma personen kan planera sitt arbete och hitta en balans med organisationens förutsättningar.

6.2.2 Att vara medmänsklig och arbeta klientnära

Majoriteten av informanterna har uppgett att de vill göra mycket för barnfamiljer som riskerar att vräkas. Barnfamiljerna vräks för att familjerna inte kan betala sina hyresskulder och barnet blir offer till ett sådant förhållande. En av informanterna har uppgett att hennes professionella omdöme påverkas av organisationens regelverk som styr arbetet: ” *Det är ju allt igen balansgångar. Jag menar att visst att man har ju en professionell roll samtidigt är mänsklig. Och det där är att hitta nån medelpunkt mellan de här tvåa*” (Maria). Informanten uppger att hon har en professionell roll som också är mänsklig. En annan informant visar sin medmänsklighet när hon svarar frågan om vilka förändringar i systemet kan skydda barnfamiljerna från vräkning:

(...) Så man skulle ha önskat att mer kunde hjälpa de föräldrar som inte kan klara av att tillgodose sitt barns behov gällande boende. Alltså det blir ännu starkare incitament. För att man faktiskt kunde göra hembesök utan att öppna utredning. Till ex: Man jobbar mer förebyggande på barn och unga sida. Det skulle också kunna hjälpa oss tänker jag (...) (Petra).

En annan informant har uppmärksammat att det finns två viktiga faktorer i vräkningsförebyggande arbete. En av de faktorerna är att arbeta klientnära och andra faktorn är god klientkännedom:

På grund av att man kanske har bristande kännedom av klienten kan i sin tur orsaka att arbetet med att hjälpa det enskilda hushållet att behålla sin bostad inte så bra.

Och i det bästa världen hade man kunnat jobba dels klientnära så de dels med god klient kännedom. De två sakerna skulle jag säga är viktigt i arbetet (Lisa).

Analys

Informanterna sympatiserar med barnfamiljer och önskar att hjälpa mer till barnfamiljer som inte kan tillgodose sina barns behov. Denna situation förstås utifrån informanternas barnperspektiv. Enligt barnperspektivet ska barnets bästa stå i centrum och det ska vara vägledande när de yrkesverksamma inom socialtjänsten fattar ett beslut (Samzelius 2018). Därför kan de yrkesverksamma inom socialtjänsten ha en klientnära kontakt med barnfamiljer och vill hjälpa mer. Detta syns utifrån en önskan att göra hembesök till barnfamiljer utan att öppna en utredning och att arbeta mer förebyggande. Detta kan tolkas utifrån Lipskys teori om gräsrotsbyråkraters handlingsutrymme (1980). Det innebär att socialarbetarna strävar efter att inte begränsas av mycket pappersarbete; istället vill de prioritera klientnära arbete, såsom hembesök hos barnfamiljerna, vilket kan förebygga vräkningar som annars uppfattas som orättvisa.

En sak som nämns som ett problem är att den yrkesverksamma personen som har den professionella rollen samtidigt ska ha det mänskliga synsättet. Dessutom bör socialarbetaren utöva ett klientnära arbete och behöver ha en god klientkännedom, då är de två viktiga faktorer i vräkningsförebyggande arbete. Detta kan tolkas utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa. Det vill säga de sociala resurserna används för att stärka nätverket med barnfamiljerna som är utsatta för vräkningar. Därtill arbetar de yrkesverksamma personer aktivt med bemötande och skapar trygga mötesplatser för barnfamiljer. Informationsspridning och kunskapsstärkande insatser förstärker barnfamiljernas förmåga att hantera sin boendesituation. Informanternas svar visar att klientkännedom och klientnära arbete kan utveckla barnfamiljernas förmåga för att de kan säkerställa sitt boende. Det vill säga det professionella bemötandet och att skapa trygga mötesplatser kräver att den yrkesverksamma personen utövar ett professionellt förhållningssätt.

6.3 Vräkningsförebyggande insatser

Samtliga informanter har konstaterat att de utför ett vräkningsförebyggande arbete. Däremot finns det otillräckliga insatser och långa handläggningstider som påverkar detta arbete. Dessa insatser har vi förklarat med två olika underrubriker: *Behovet av snabba och långsiktiga insatser och råd, stöd och vägledning.*

6.3.1 Behovet av snabba och långsiktiga insatser

Informanterna har berättat att det finns insatser som kan hjälpa barnfamiljer att förebygga en vräkning. Därtill har informanterna berättat att det behövs nödvändiga åtgärder för att kunna göra insatserna mer effektiva och långsiktiga. En del informanter har förklarat att det är nödvändigt att informera individen i tidigt skede när individen riskerar att vräkas. Individen som fick information i tidigt skede kan lösa sin situation själv genom att betala hyran eller få hjälp från ekonomiskt bistånd. Lars berättar att en tydlig samarbetsrutin mellan olika aktörer och snabba handläggningstider kan göra insatserna effektivare:

Jag tror att rutiner mellan hyresvärden, socialtjänsten och stora bostadsföretagarna spelar roll här. Nu när det gäller att man inte har betalat en hyresskuld. Vilka steg som ska tas härnäst? Till ex: det kan vara en avbetalningsplan så här många månader. Så kan personen få lösa situationen själv. Men det behövs en samverkan mellan hyresbolagen och med socialtjänsten så man kan lättare lösa det innan ett vräkningsbeslut verkställs. Man behöver jobba tidigt med den. Hyresbolagen kan varna oss innan och underrätta vad som är fel och då hittar vi en väg tillsammans för att förebygga en vräkning. Särskilt i akuta situationer (Lars).

En annan informant har menat att behovet av långsiktiga insatser är stort. Dessutom behövs en tydlig samverkan mellan olika aktörer som hyresvärdar och bostadsbolagen för att kunna hitta långsiktiga lösningar. Dessa samverkan bör ske skyndsamt jämfört med dagens arbete enligt informanten. Informanten har tillagt att:

Alltså snabb. Jag tänker ju snabb, snabb. Vad ska man säga, uppsökande arbete och snabb samverkan med hyresvärdar och inkassobolag för det är ändå de som det är, de som styr och håller i makten. Och man vill ju fånga upp innan det går alldeles för långt. För att förebyggande insatser och att vara snabbare är ju en prioritering (...). Men så att jag tror för att få mer långsiktiga insatser om att minska vräkningarna så tror jag man behöver vara snabbare på bollen och då gäller ju det, det är ju först hos hyresvärd och inkassobolag. För det är ju där vi får vår info ifrån (Olivia).

Olle har uppgett att nya socialtjänstlagen kan hjälpa till med att kortare beslutstider för olika insatser. Dessa insatser kan vara långsiktiga och skydda individen genom att det leder till korta ansökningstider för insatser:

Jag ser att nya socialtjänstlagen som kommer i sommar blir det en dynamisk period som kommer att pröva nya sätt som man tidigare inte har prövat. Tidigare biståndsbedömda insatser kan ges utan biståndsbeslut vilket kortar tiderna för ansökan. Men också fler uppsökande former vilket är bra. Jag tror att det kommer utvecklas många insatser inom det främsta genom åren som man kan utvärdera vad var bra och vad var dåligt (Olle).

Analys

För att förhindra vräkningar krävs både långsiktiga och snabba insatser från socialarbetare. Dessutom krävs tydliga samarbetsrutiner mellan olika aktörer, såsom bostadsbolag och socialtjänsten. Informanternas svar kan tolkas utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa, vilket betyder att socialarbetarna strävar efter att göra rättvisa bedömningar vid resursfördelning. I detta sammanhang anses snabba och långsiktiga insatser kunna förhindra en pågående vräkningsprocess som leder till en avhysning. Kunskapsstärkande och lättillgängliga insatser, i kombination med socialt stöd, öka barnfamiljernas förmåga att söka stöd hos socialtjänsten. Det finns även ett behov av skyndsamma insatser som kan möjliggöra att barnfamiljerna får hjälp och stöd inom en rimlig tid. Därigenom kan barnfamiljerna hantera sin boendesituation och agera inom god tid innan en vräkning verkställs.

6.3.2 Råd, stöd och vägledning

Flera informanter har uppgett att en stor del av det vräkningsförebyggande arbetet består av råd, stöd och vägledning. För att hänvisa barnfamiljerna som riskerar att vräkas till rätt stöd och insatser utförs ett uppsökande arbete. När yrkesverksamma kontaktar klienter genom uppsökande arbete ger de information om vilka stöd och insatser som finns tillgängliga. En av informanterna beskriver sitt arbete som hyresrådgivare på följande sätt:

Alltså redan när en underrättelse kommer in till oss. Alltså från inkasso då. Då skickas ett brev ut från administrationen. Om du har hyresskulder och du riskerar att vräkas osv. (...). Så det får man första brev då är samma vi i förvaltningen får. Då inleds ärendet och landar på mitt bord. Då börjar ju egentligen mitt arbete. Sedan försöker jag kontakta hyresgästen. Om jag tänker att det inte är en kris och panik så skickar jag ett brev som är lite mer personligt. (...). Då skickar jag ju ett nytt brev (...) jag tipsar att kontakta hyresvärderna och undersöka möjligheter för avbetalningsplan (...). Då ringer jag också att hur går det, vad är planen? Finns det nått du behöver hjälp med? Som ekonomiskt bistånd eller boendestöd.

Så då försöker jag få en bättre bild på hur man gör. Vad är dina tankar? Hur det ska lösas? Liksom. Om får jag inte kontaktat alls och det är en barnfamilj och inte svarar mina brev eller telefonsamtal då gör jag en orosanmälan. (...). (Martin).

En annan informant har pratat om vräkningsprocessen. När individen riskerar att vräkas får individen råd och stöd av socialtjänsten. Informanten har beskrivit att individen kontaktas av vräkningsförebyggande teamet som hjälper individen i en vräkningsförebyggande process. Vräkningsförebyggande teamet försöker lösa situationen genom att ge råd och stöd. Om teamet inte kan lösa med råd och stöd hänvisas individen att ansöka om försörjningsstöd. Informanten har besvarat vår fråga om hur en vräkningsprocess kan se ut:

Det är lite olika det kan vara. (...) Om man inte kunnat betala hyran eller så där, till exempel. Annars så får vi ju veta det. När hyresvärderna har skickat en liten notis kan man väl kalla det för om att det finns skulder och då hamnar ju det hos våra kollegor som för specifikt jobbar med vräkningsförebyggande arbete. Och då tas det kontakt med personen. Det skulle kunna ha uppstått lite uppsökande arbete. Man får, liksom. Man försöker väl så gott det går först. Hjälpa personen att kunna reglera skulden själv men annars så uppmanas också personen att ansöka om försörjningsstöd till skulden. Och då. Ja, men åtgärder som sätts in. Det kan ju också vara så här budget och skuldrådgivning, men det är också en ansökan och en process. Men framförallt, kanske i så fall uppsökande som främsta åtgärd (Olivia).

Analys

Informanternas svar kan tolkas utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa. Rådgivning, psykosocialt stöd och informationsspridning hjälper till att utsatta barnfamiljer får kontroll på sin bostadssituation. Samtliga informanterna beskriver hur de i olika ärenden erbjuder stöd när en vräkningsprocess blir aktuell. Två av informanterna arbetar som hyresrådgivare och deras uppgift är att verka som en bro mellan hyresvärdar och hyresgäster. Deras arbete handlar mer om att ge hyresgästerna råd och stöd samtidigt hänvisa hyresgästerna till andra enheter.

Informanternas svar tyder även på att många hyresgäster saknar information om vräkningsförebyggande teamen i olika kommuner. Genom att få råd och stöd har hyresgäster mer kontroll om sin boendesituation. Informanternas svar tyder även på att de har ett stort och fritt handlingsutrymme som hjälper till att de kan arbeta som spindel i nätet. Lipsky's teori om gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme (1980) förklarar att socialarbetaren har begränsade

resurser och behöver anpassa sitt arbete till regelverk i organisationen. Informanterna berättar att deras handlingsutrymme hjälper till att de kan arbeta fritt och de kan även göra hembesök samt att de upprättar en klientnära relation med klienter.

6.4 Organisatoriska villkor på arbetet

Organisationens strukturella ramar och regelverk har ett stort inflytande på yrkesverksamma myndighetspersoners arbetssätt. Samtliga informanterna har påpekat att sekretess är en hindrande faktor i vräkningsförebyggande arbete. Vi har förklarat mer kring hur socialsekreterarna resonerar kring sekretess i underrubriken *sekretess och regelverk*. Dessutom har informanterna berättat att ett tätt samarbete mellan olika aktörer som hyresvärd, bostadsbolag och socialtjänst hjälper till att identifiera hjälpbehovet innan och förebygga en vräkning. Å andra sidan leder oenighet mellan aktörerna att vräkningsprocessen fördröjer och hyresgästen riskerar att vräkas. Denna del har vi presenterat i underrubriken *vikten av ett bra samarbete*.

6.4.1 Sekretess och regelverk

Informanterna har påpekat att sekretessen i kommunen i många fall leder till att de inte kan få information om personen som riskerar att vräkas. En av informanterna har uppgett att sekretessbestämmelserna kan förhindra att ett ärende löper fritt och snabbt:

Det är flera nämnder som är involverade i det vräkningsförebyggande arbete. Och det är sekretess, kanske inte alltid, eller sekretessen som kanske hindrar att arbetet kring ett ärende löper fritt. Eller löper snabbt eller effektivt på något sätt. Samtidigt tänker jag på regelverk alltså egentligen jag ser inte nånting för regelverket som skulle vara något stort hinder förutom det här. Men sekretess liksom försvårar, visst sätt så är sekretessen bra men samtidigt så kan det vara en käpp i hjulet ibland (Maria).

En annan informant har också påpekat att sekretessen mellan enheterna kan vara ett hinder men det finns ett skyddande syfte med sekretessbestämmelser. Därtill kan organisatoriska faktorer bromsa det vräkningsförebyggande arbetet. Det vill säga informanten menar att mycket pappersarbete i organisationen försvårar det vräkningsförebyggande arbetet:

Alltså om det låtsas att det inte fanns sekretess så hade det varit enkelt. Men den fyller ju ett skyddande syfte. Så jag fattar att det ska finnas. Sedan kan man ju tänka om det inte va samma krav på

ekonomiskt bistånd att man skulle lämna in lika mycket handlingar när det gäller en hyresskuld så skulle det så klart underlättats (...) (Petra).

Analys

Informanternas svar kan förklaras utifrån Lipskys teori om gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme (1980). Handlingsutrymme betyder att socialarbetaren har ett visst utrymme att fatta egna beslut både i relation till klienten och i utformningen av sina arbetsuppgifter. Informanterna förklarar dock att sekretesshinder i vissa situationer kan förhindra att ett ärende löper fritt i vissa situationer. Handlingsutrymme i kombinerat med god kännedom om sekretessbestämmelserna kan dock hjälpa socialarbetarna att genomföra snabbare och effektivare insatser. Det betyder att socialarbetaren fattar egna beslut i olika situationer och balanserar sina arbetsuppgifter till organisationens villkor. Därigenom kan yrkesverksamma arbeta mer effektiv och snabb. Dessutom kan ett ärende vara mycket komplicerat än andra ärenden om den involveras med andra enheter i socialtjänsten. Barnfamiljernas situation visar att när en vräkningsprocess blir aktuell behöver socialarbetaren kontakta enheten för barn och unga för att samla in information kring barnets situation. Men sekretessbestämmelserna kan bromsa processen. Därtill kan andra organisatoriska faktorer bromsa det vräkningsförebyggande arbetet; exempelvis kan en stor mängd av pappershandlingar krävas av hyresgästen. Detta leder till att processen blir lång tills hyresgästen lämnar in alla handlingar.

6.4.2 Vikten av ett bra samarbete

Majoriteten av informanterna har berättat att ett tätt samarbete mellan olika aktörer hjälper till att vräkningsrisken förebyggs i ett tidigt skede. Informanterna har även uppgett att ett bra samarbete ger högre skydd till barnfamiljerna. Lars har förklarat att samarbete är en viktig faktor som kan förbättra det vräkningsförebyggande arbetet:

Jag tror att rutiner mellan hyresvärden, socialtjänsten och stora bostadsföretagarna spelar roll här. Nu när det gäller att man inte har betalat en hyresskuld. Vilka steg som ska tas härnäst? Till ex: det kan en vara en avbetalningsplan så här många månader. Så kan personen få lösa situationen själv. Men det behövs en samverkan mellan hyresbolagen med socialtjänsten så man kan lättare lösa det innan ett vräkningsbeslut verkställs. Man behöver jobba tidigt med den.

Hyresbolagen kan varna oss innan och underrätta vad som är fel och då hittar vi en väg tillsammans för att förebygga en vräkning. Särskilt i akuta situationer (Lars).

Maria har uppgett att det behövs en god relation mellan hyresvärdar och socialtjänsten. Därtill finns det några viktiga funktioner som socialarbetaren kan vända sig till för en eventuell samverkan. Hon har tillagt att viljan hos hyresvärdarna att arbeta påverkar processen:

Det är viktigt med en god relation. Det är viktigt att man vet vilka funktioner finns hyresvärdar som man kan vända sig till för att eventuell samverka. Många hyresvärdar är faktiskt inte intresserad av det avhysa i första hand. Utan de vill också eller det finns en vilja hos dem att försöka ordna upp det. Och då inleder vi ett samarbete med hyresvärdarna. Jag kan berätta också att helst ska man se någon kontinuitet i det här samarbetet så här i våran kommun har vi regelbundna samverkansmöte med de flesta hyresvärdarna. Och då drar vi upp ärenden i de samverkansmöten alltså de som ligger i riskzonen (Maria).

En del informanter har påpekat att ett dåligt samarbete mellan en del hyresvärdar kan leda till att hyresgästen riskerar att vräkas. Det händer när en privat hyresvärd involveras i ärendet. Vidare förklarar informanterna att vissa privata hyresvärdar inte vill samarbeta med socialtjänsten och de inte följer hyreslagen:

Ja, hinder ser vi ju att det är också privata hyresvärdar. Det är ett hinder då om de inte följer regelverk i större hyresbolag har. Det blir svårt kanske att avtala med dem. De säger kanske att vi inte kan låta er att bo kvar här. Det är ju ett hinder som vi har (Lars).

En annan informant har förklarat att olagliga andrahandsuthyrningar ökar risken för vräkning. En ostabil boendesituation leder till att barnfamiljerna tvingas att hamna i olagliga andrahandsuthyrningar. Detta leder till att privata hyresvärdar som har ett vinstintresse vägrar att samarbeta med socialtjänsten när en barnfamilj riskerar att vräkas. Martin har uppmärksammat en sådan situation:

Alltså. Olagliga andrahandsuthyrningar och sånt. Det är ju jättesvårt om det bor en barnfamilj där olagligt. Då hyresvärdarna säger nämen det spelar ingen roll liksom. De måste ut alltså det här funkar inte. Det finns ingenting som de kan göra eller socialtjänsten kan göra (Martin).

Analys

Informanternas svar kan förklaras utifrån socialpsykologisk teori om rättvisa. Genom att delta i samverkansprojekt kan socialarbetarna samarbeta med bostadsbolag, hyresvärd och civilsamhället i det vräkningsförebyggande arbetet. Ett tätt samarbete mellan socialtjänsten och hyresvärderna är ofta avgörande för att en vräkning ska kunna förebyggas. Insatser som gruppverksamheter, mentorprogram och socialt stöd till barnfamiljerna förstärker dessutom barnfamiljers kunskaper om hur samverkan fungerar mellan socialtjänst, hyresvärd och bostadsbolag. Informanterna menar att bostadsbolagen behöver underrätta socialtjänsten i god tid innan en vräkning verkställs. Detta kräver att socialtjänsten samverka med bostadsbolag och andra aktörer på organisationsnivå. Goda relationer underlättar samarbetet mellan socialtjänsten, bostadsbolaget och hyresvärderna. Å andra sidan kan bristfälligt samarbete mellan socialtjänsten och hyresvärdar leda till att vräkningar genomförs. Det förekommer exempelvis att privata hyresvärdar inte följer hyreslagen och att de inte samarbetar med socialtjänsten. Ett dåligt samarbete med privata hyresvärdar kan förhindra socialtjänsten att bedriva ett effektivt vräkningsförebyggande arbete.

7. Avslutande diskussion

Efter intervjuerna och vår tematiska analys har vi uppnått en förståelse kring yrkesverksamma socialarbetarnas perspektiv och arbete kring vräkningar av barn och barnfamiljerna. Vårt forskningsfokus har varit att undersöka socialarbetarnas erfarenheter kring vräkningar av barn och barnfamiljer samt hur de tillämpar barnperspektiv i det vräkningsförebyggande arbetet. Barnperspektiv betyder att barnets bästa ligger i fokus i handling och åtgärder (Qvarsell 2003 se Perselli & Haglund 2022; Samzelius 2018). Att barnperspektiv tyckts var självklar för en del socialsekreterare, medan andra saknar barnperspektiv i sina bedömningar. Vi har även undersökt hur yrkesverksamma socialarbetare uppfattar och navigerar de organisatoriska villkoren, samt hur deras förhållningssätt och handlingsutrymmen tar form. Därtill har vårt syfte varit att identifiera vilka åtgärder kan vidtas för att minska antalet vräkningar av barnfamiljer. Vårt resultat tyder på att socialarbetarna prioriterar barnfamiljerna i det vräkningsförebyggande arbetet. Resultatet visar

också på olika utmaningar i arbetet såsom svårigheten att nå vissa familjer, att det skam- och skuldkänslor hos föräldrar kan försvåra arbetet, föräldrars psykisk ohälsa och missbruk ofta försvårar det vräkningsförebyggande arbetet. Det finns olika utmaningar såsom svårigheten att kontakta vissa barnfamiljer för att de har skam- och skuldkänslor. En del barnfamiljer har psykisk ohälsa och kan inte hantera sin bostadssituation. Organisatoriska villkor som regelverk och sekretess bromsar det vräkningsförebyggande arbetet och detta kan leda till en vräkning. Slutligen har vårt resultat visat att socialarbetaren som har en bra arbetskompetens och ett medmänskligt och klientnära arbetssätt kan påverka barnfamiljernas situation och bidra till ett gott samarbete samt en nära kontakt med barnfamiljer. Detta krävs för att kunna göra effektiva, snabba och långsiktiga insatser.

Våra resultat tyder även på att barnfamiljerna som en utsatt grupp i många fall prioriteras i det vräkningsförebyggande arbetet. Det vill säga när en barnfamilj blir föremål för en vräkningsprocess har socialarbetarna skrivit barnkonsekvensanalyser och gjort orosanmälningar till enheten för barn-och unga i kommunen. Våra resultat bekräftar tidigare forskningens uppgifter kring att det finns ett starkt barnperspektiv och barnfamiljerna har en prioritet i socialtjänstens arbete (Wirehag 2021, s. 95–103). Utifrån tidigare forskning beskrivs barnperspektiv att säkerställa barns grundläggande behov, främja social inkludering, identifiera barns sociala problem, fokusera föräldrars förvärvsarbete samt dokumentera barnens situationer (Pålsson & Wiklund 2022). Det innebär att det finns ett barnperspektiv som prioriterar att barnfamiljerna får hjälp när en vräkningsprocess blir aktuell.

Å andra sidan visar vårt resultat att vissa informanter har ingen kontakt med barnen i det vräkningsförebyggande arbetet. Informanterna förklarar vidare att de handlägger hyresskulder inom ekonomiskt bistånd och de saknar tillräcklig kunskap om barnperspektivet, de kontaktar mer föräldrarna när en vräkningsprocess blir aktuell för barnfamiljen. Tidigare forskning och en del rapporter visar att barnperspektiv finns både i socialtjänstlagen och i barnkonventionen. När vuxna söker ekonomiskt bistånd hos socialtjänsten ska barnets bästa vara vägledande. Däremot finns inga arbetsmetoder och rutiner för att stödja och synliggöra klientens barn och barnets behov. Barnkonsekvensanalyser saknar ofta frågor som rör barnets boendesituation (Socialstyrelsen 2015; Barnombudsmannen 2016; Samzelius 2017 se Samzelius 2018). I sin text förklarar Stenberg och

Kjellbom (2013, s. 11) att socialtjänsten har ett svagt barnperspektiv i det vräkningsförebyggande arbetet. Dessutom handlar det vräkningsförebyggande arbetet mer om hyresskulder och det saknas både vårdande och behandlande insatser för barn (Stenberg & Kjellbom 2013, s. 11; Kjellbom 2013, s. 18). Detta resultat som vi har fått utifrån intervjuarna stödjer tidigare forskningen och visar att det finns ett svagare barnperspektiv i det vräkningsförebyggande arbetet.

Barnfamiljer som vräks tvingas att byta sin sociala miljö och kontakter. Det leder till att barnen upplever svårigheter att anpassa sig till nya sociala miljön. Vissa barn bor med släktingar medan andra placeras i olika boenden av socialtjänsten. Socialtjänsten upplever svårigheter att följa dessa barns situation (Nilsson & Flyghet 2004). När det gäller hyresskulder kontaktas barnets föräldrar och det är föräldrarna som anses ansvariga för en vräkning. Informanternas svar har visat att barnets föräldrar har ett ansvar att betala hyran och när en barnfamilj vräks gör de en orosanmälan till barnenheten i kommunen. Informanternas svar bekräftar tidigare forskningens uppgifter kring deltagandet i aktiviteter som påverkar individens situation. Tidigare har hemlöshet ansetts som ett strukturellt problem i samhället. Men lagändringar har lett till att socialtjänsten kan avslå vissa biståndsansökningar om individen inte deltar i aktiviteter. Därför har socialtjänsten ansett att individen är ansvarig för sin egen situation (Samzelius 2018).

Våra resultat tyder på att barnfamiljerna som blir utsatta för vräkningar har oförmåga att hantera sin bostadssituation. Enligt informanterna har barnfamiljerna vräkts på grund av oreglerade hyresskulder. Därtill har de språksvårigheter, beroendeproblematik och psykisk ohälsa. Det vill säga barnfamiljer som inte har betalat hyresskulder har skam- och skuldkänslor och detta leder till att de inte kontaktar socialtjänsten. Informanternas svar stödjer tidigare forskningens uppgifter. Barnfamiljerna som blir utsatta för vräkningar har inte kontaktat socialtjänsten för att känslan att behöva vända in och ut på sig inför socialsekreteraren har förhindrat dem (Nilsson & Flyghet 2004).

Våra resultat har visat även att det behövs både snabba och långsiktiga insatser i form av stöd och vägledning som kan vara effektiv i det vräkningsförebyggande arbetet. Därtill behövs det att sådana insatser görs tidigare för att kunna förebygga en vräkning. Informanternas svar har en tydlig relevans med tidigare forskning. Den yrkesverksamma personen behöver ge ekonomiskt stöd och

rådgivning enligt socialtjänstlagen. Därtill behövs det att individen får stöd genom skuldrådgivning (Sandberg & Listerborn, 2023, s.105–110).

Våra resultat tyder på att det finns ett stort och fritt handlingsutrymme som de yrkesverksamma personerna inom socialtjänsten kan använda och detta visar en koppling med tidigare forskningen. Socialarbetaren som använder sitt handlingsutrymme har möjligheten att utöva en diskretionär makt. Det vill säga socialarbetaren bedömer vilka personer som ”förtjänar” hjälp respektive ”oförtjänta” hjälp för att undvika vräkning. (Kjellbom 2009; Löfstrand 2001 se Holmdahl 2009, s. 46). Detta betyder att socialarbetaren kan fatta beslut utifrån sitt handlingsutrymme inom myndighetens ramar som regelverk och organisationens villkor. Detta kan även betyda att socialarbetaren kan använda sitt handlingsutrymme och kan förebygga vräkningar av barnfamiljer även om de vuxna föräldrar till barnet får ”oförtjänta” hjälp (Kjellbom 2009; Löfstrand 2001 se Holmdahl 2009, s. 46). Vi tolkar det som att socialarbetarens handlingsutrymme kan användas till för nära klientkontakt och klientkännedom. Det vill säga socialarbetarna kan skapa närliggande kontakter med barnfamiljerna för att kunna följa deras boendesituation. Detta behövs för att kunna ha information kring barnfamiljernas boendesituation och kunna agera i god tid innan ett vräkningsbeslut verkställs. Därtill använder socialarbetaren sitt professionella omdöme när det gäller vräkningar av barnfamiljer. Till exempel socialarbetaren behöver agera utifrån barnperspektivet som betyder att beakta barnets bästa när beslut fattas. Det innebär att vräkningar kan förebyggas. Socialarbetaren kan fatta ett sådant beslut när föräldrarna inte kan betala sina hyresskulder. Därigenom kan socialarbetaren agera utifrån sitt professionella förhållningssätt för att hjälpa barnfamiljer som befinner sig i en utsatt position och förebygga vräkningar av barnfamiljer. Arbetskompetens blir också viktigt för att kunna anpassa handlingsutrymmet till organisationens villkor.

I vår studie har vi använt två olika teorier. För att koppla ihop teorierna till socialarbetarnas utsagor för vår analys menar vi att tillämpningen av gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme och socialpsykologisk teori om rättvisa har kunnat bidra till en helhetssyn för socialarbetarna när de fattar beslut och gör insatser för barnfamiljerna som blir utsatta för vräkningar.

Gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme fokuserar på att socialarbetaren balanserar sin professionalitet med organisationens villkor och begränsningar. Appliceringen av

gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme bidrar till att socialarbetaren arbetar självständigt och fattar välgrundade beslut. Socialpsykologisk teori om rättvisa inriktar sig på att socialarbetaren samarbetar bra med sina kollegor och andra aktörer på fältet och förstärker barnfamiljernas möjligheter genom att göra insatser i form av råd, stöd och vägledning för att kunna förhindra vräkningar. Appliceringen av rättvisa tänkandet bidrar till att socialarbetaren strävar efter barnen som blir utsatta för vräkningar får samma rättigheter som andra barn som har bättre möjligheter i samhället.

7.1 Slutsats och förslag till vidare forskning

Slutsatsen med denna studie är att utifrån socialarbetarnas perspektiv har socialarbetarna ett fritt och stort handlingsutrymme. En del organisatoriska villkor som sekretess och regelverk påverkar deras möjligheter att genomföra förebyggande insatser. Därtill reflekterar socialarbetarna över barns behov, barnperspektiv och barnfamiljernas trygghet. Socialarbetarna menar att snabba och långsiktiga insatser samt arbetskompetens och ett medmänskligt och klientnära arbete kan hjälpa till att skapa stabila livsvillkor för barnfamiljer. Socialarbetarnas arbetssätt visar att råd, stöd och vägledning utgör en stor del av det vräkningsförebyggande arbetet. Socialarbetarna förklarar att det finns en del utmaningar som påverkar vräkningsförebyggande arbete. Dessa utmaningar är svårigheter på uppsökande arbete, barnfamiljernas psykiska ohälsa, skam- och skuld känslor och beroendeproblematik. Socialarbetarna förklarar att barnfamiljerna som vräks och bor med sina släktingar eller hamnar i olagliga andrahands- och tredjehandsuthyrningar saknar socialtjänstens stöd och insatser. Å andra sidan behövs det mer forskning kring barnperspektivet och hur det tillämpas i det vräkningsförebyggande arbetet. Det vill säga socialtjänstens insatser görs bara i form av ekonomiskt bistånd inte och i form av vårdande och behandlande insatser. I enlighet med denna bakgrund kan vi ge förslag till fortsatt forskning: *Vilka åtgärder kan vidtas av yrkesverksamma myndighetspersoner inom socialtjänsten för att kunna följa upp situationer av barnen som bor med släktingar eller hamnar i olagliga andrahands- eller tredjehandsuthyrningar? Vilka stöd och vård insatser kan göras för att kunna tillämpa ett starkt barnperspektiv i det vräkningsförebyggande arbetet?*

Referenser

Barnombudsmannen (2022). *Rätten till bostad - domar i hyresmål och i mål om utmätning*.
<https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/tolkning-av-barnkonventionen/rattspraxis-gallande-barnkonventionen/analyser-av-domar-och-beslut-som-ror-barnkonventionen/ratten-till-bostad---domar-i-hyresmal-och-i-mal-om-utmatning/> [2025-04-16]

Berg, L. & Brännström, L. (2018) 'Evicted children and subsequent placement in out-of-home care: A cohort study', *PloS one*, 13(4), p. e0195295.
DOI: 10.1080/03468755.2023.2219680

Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: a practical guide*. Los Angeles: SAGE.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Ericsson, Urban & Molina, Irene & Ristilammi, Per-Markku. (2000). *Miljonprogram och media. Föreställningar om människor och förorter*. Stockholm: Integrationsverket och Riksantikvarieämbetet.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404909/FULLTEXT01.pdf>

Eriksson, L., Stenberg, S., Flyghed, J., & Nilsson, A. (2010). *Vräkt -Utkastad från hus och hem i Stockholm 1879–2009*. Stockholm: Premiss.

Hemlöshetutredningen (2001). *Att motverka hemlöshet. En sammanhållen strategi för samhällen*. (SOU 2001:95). Stockholm: Socialdepartementet.

Holmdahl, J. (2009). *Hot om vräkning. Tre aktörers beskrivning*. Lic.-avh. Stockholm: Stockholm universitet.
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:286244/FULLTEXT01.pdf>

Kazemi, A. & Johansson, L-O. (2009). Rättvisa i fördelning av sociala resurser: En socialpsykologisk forskningsöversikt. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 16(2), 143–161.

DOI: <https://doi.org/10.3384/SVT.2009.16.2>

Kjellbom, P. (2013). Socialtjänstens hyresrättsliga roller vid risk för påtvingad avflyttning från bostad. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 20(1), ss. 13–34. DOI:

<https://doi.org/10.3384/SVT.2013.20.1.2443>

Kronofogden. (2025). *Ansökta och genomförda vräkningar 2022–2024. Statistiken redovisas på län och kommun*. Stockholm: Kronofogden. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/statistik/statistik-om-vrakningar>

Leviner, P. (2018). Barnkonventionen som svensk lag – En diskussion om utmaningar och möjligheter för att förverkliga barns rättigheter. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, (2), ss. 287–311.

Lipsky, M. (1980) *Street-Level Bureaucracy: Dilemmas of the individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.

Länsstyrelsen (2020). *Metod Hemma! Ett metodstöd för vräknings-förebyggande arbete. Ett samarbete mellan tre länsstyrelser och Kronofogden*. Stockholm: Länsstyrelsen.
: <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.8cd5a1b19362fb4fc23d90/1732540145526/Hemma%20-%20Ett%20metodstöd%20för%20vräkningsförebyggande%20arbete.pdf>

Nilsson, A., & Flyghed, J. (2004). *Tryggare kan ingen vara? Vräkning av barnfamiljer: Förekomst, orsaker och konsekvenser*. (Ds 2004:41) Stockholm: Kriminologiska institutionen i Stockholms Universitet.

<https://data.riksdagen.se/fil/971CF7E0-B578-4AB0-9316-2F56B90AB609>

Nylander, O. (2013). *Svensk bostad, 1850–2000*. Lund: Studentlitteratur.

Nylander, O. (2016). *Sverige är världsbäst på bostadsbrist*.

<https://www.planering.org/plan-blog/2016/4/12/sverige-r-vrldsbst-p-bostadsbrist> [2025-04-19]

Nylander, O. (2018). *Bostadsforskare om bostadskvalitet*. Stockholm: Stadsbyggnadskontoret i Stockholms stad.

https://research.chalmers.se/publication/503607/file/503607_Fulltext.pdf

Olshed, M. (2021). *Hyresjuridik för socionomer*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Perselli, A.-K. & Haglund, B. (2022), Barns perspektiv och barnperspektiv: en analys av utgångspunkter för fritidshemmets undervisning. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 27(2), ss. 75–95.

DOI: 10.15626/pfs27.02.04

Ponnert, L. & Svensson, K. (2016). Standardisation - the end of professional discretion? *European Journal of Social Work*, Vol. 19(3/4), ss. 586–599.

DOI: 10.1080/13691457.2015.1074551

Pålsson, D. & Wiklund, S. (2021) 'Local translations of a universal concept: 'Child Perspective' in Swedish social assistance', *Children & society*, 35(3), pp. 412–427.

DOI: 10.1111/chso.12420

Pålsson, D. & Wiklund, S. (2022) Barnperspektiv och ekonomiskt bistånd: I vilken utsträckning kan generositet respektive restriktivitet ses som ett uttryck för skilda strategier?

Socialvetenskaplig tidskrift, 29(1), ss. 47–70.

DOI: 10.3384/SVT.2022.29.1.4414

Sahlin, I. (2017). Bostadsmarknad, bostadspolitik och hemlöshet. I: Swärd, H. (red.), *Den kantstötta välfärden*. Lund: Studentlitteratur, ss.157–186.

Samzelius, T. (2018). Ensamstående mammor och rätten till bostad. I Dahlstedt, M & Lalander, P. (red.) *Manifest: för ett socialt arbete i tiden*. Lund: Studentlitteratur, ss. 113–125.

Sandberg, M. & Listerborn, C. (2023). Contradictions Within the Swedish Welfare System: Social Services Homelessness Strategies Under Housing Inequality, *Social inclusion*, vol.11(3), ss. 105–115. doi: <https://doi.org/10.17645/si.v11i3.6787>

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

SFS 2006:548. *Skuldsaneringslag*. Stockholm: Justitiedepartementet.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skuldsaneringslag-2006548_sfs-2006-548

Socialdepartementet (2024a). *Arbetet mot vräkningar av barnfamiljer ska stärkas*. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/arbetet-mot-vrakningar-av-barnfamiljer-ska-starkas/>

Socialdepartementet. (2024b). *Uppdrag till Socialstyrelsen att förstärka arbetet mot vräkningar av barnfamiljer*. Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/cdcc02a536d440359eb21a8e34661a16/uppdrag-till-socialstyrelsen-att-forstarka-arbetet-mot-vrakningar-av-barnfamiljer.pdf>

Socialdepartementet (2025). *Barnkonventionen som svensk lag*. Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag2/>

Socialstyrelsen. (2013). *Barnfamiljer som riskerar utsatthet*. Stockholm: Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/kap-5-barnfamiljer-som-riskerar-utsatthet.pdf>

Socialstyrelsen. (2021a). *Ekonomiskt bistånd Handbok för socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2021-5-7389.pdf>

Socialstyrelsen. (2021b). *Förebygga och motverka hemlöshet. Analys och förslag för fortsatt arbete inom socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-9-7582.pdf>

Socialstyrelsen. (2022). *Stöd för socialtjänsten i arbetet med att förebygga avhysningar*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-6-7914.pdf>

Socialstyrelsen. (2023). *Kartläggning av hemlösheten 2023. Personer i hemlöshet i behov av socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2024-2-8927.pdf>

Stenberg, S.-Åke and Kjellbom, P. (2013) *Vräkta barn: underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013*. Socialstyrelsen. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:286244/FULLTEXT01.pdf> : [2025-04-03].

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2008) *Handlingsutrymme – Utmaningar i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Sveriges Riksdag (2022). *Barnfamiljer som vräks trots barnkonventionen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fragor/barnfamiljer-som-vraks-trots-barnkonventionen_h9111292/ [2025-04-17]

Swärd, H. (2010). *Hemlös 2010. En statusrapport om det offentligas stöd till människor som lever i hemlöshet*. Stockholm: Stockholms Stadsmission.

<https://www.stadsmissionen.se/sites/default/files/files/Hemlös%202010%20Offentligas%20stöd%20till%20mänsikor%20i%20hemlöshet.pdf>

Swärd. (2021). *Hemlöshet: ett komplext problem i ett föränderligt samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

UNICEF. (2025). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> [2025-04-16]

Utredningen om vräkning och hemlöshet bland barnfamiljer (2005). *Vräkning och hemlöshet-drabbar också barn*. (SOU 2005:88). Stockholm: Socialdepartementet.

Vanvårdsutredningen (2011). *Vanvård i social barnavård-slutrapport*. (SOU 2011:61). Stockholm: Socialdepartementet.

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

Wirehag, M. (2021). Gatekeeping, managing homelessness and administrating housing for the poor: The three functions of local housing services for the homeless in Sweden. *European Journal of Homelessness*, 15(1), ss.83–107.

Bilagor

Bilaga 1. Introduktionsbrev

Informationsbrev

Till dig som inom socialtjänstens regi möter personer och familjer som riskerar vräkning. Vi är två studenter, Tarik Yildirim och Omar Noor som påbörjat arbeta med vår kandidat uppsatts som är en del av socionomprogrammet vid institutionen för samhällsvetenskaper vid Södertörns högskola.

Vi ämnar genomföra en kvalitativ intervjubaserade studie. Detta i syfte att analysera hur yrkesverksamma inom socialtjänsten arbetar för att förebygga vräkningar av barnfamiljer och vilka faktorer som avgör insatsernas faktiska påverkan. Studien syftar till att studera och bättre förstå socialarbetares upplevelser och erfarenheter av hur de både uppfattar och navigerar de strukturella och resursmässiga faktorer som påverkar deras handlingsutrymme. Detta i arbetet med att förebygga och motverka vräkningar av barnfamiljer.

Ditt deltagande av studien innebär att du delar med dig av dina erfarenheter och reflektioner kring det undersökta om ämnet. Du väljer själv hur mycket du vill dela med dig av och har rätt att avstå från att svara. Du kommer inte heller behöva förbereda dig inför intervjun.

Studien går ut på att genomföra en intervju där du får svara på ett antal frågor. Intervjun genomförs antingen på plats eller via verktyget Zoom/Teams och beräknas ta cirka 30–45 minuter. Intervjun kommer sedan att transkriberas. Detta för att få det inspelade materialet till skriftlig. Därefter kommer vi med kvalitativ metod att analysera materialet. Detta för att få fram resultaten av undersökningen.

Materialet kommer att behandlas konfidentiellt och alla personuppgifter kommer att avidentifieras. Vi önskar intervju 7–8 personer i enskilda intervjuer. Vi kommer tillsammans planera tid och plats för intervjun.

Vid eventuella frågor är du välkommen att kontakta oss eller vår handledare via nedanstående kontaktuppgifter:

Tarik Yildirim:

Omar Noor:

Informations- och samtyckesblankett för studentarbeten vid Södertörns högskola

Information till deltagare

Du har blivit tillfrågad att delta i studien vräkningsförebyggande arbetet i din kommun. Enligt dataskyddsförordningen (2016/679) är Södertörns högskola personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbehandlingar i studentarbeten. I det här dokumentet får du information om hur dina personuppgifter kommer att behandlas inom ramen för denna studie.

Syftet med studien

Studien utförs som en del i min utbildning, inom Examensarbetet i socionomprogrammet vid samhällsvetenskapliga institutionen vid Södertörns högskola. Syftet med studien är att studera det vräkningsförebyggande arbetet för barnfamiljer ser ut i en kommun

Studien gå ut på att genomföra en intervju där du får svara på ett antal frågor. Intervjun kommer att genomföras via verktyget Zoom och beräknas ta 30–60 minuter. Intervjun kommer att spelas in och sedan transkriberas, det vill säga skrivas ner i skriftlig form.

Personuppgifter som kommer att behandlas

För att uppnå syftet med studien kommer följande personuppgifter om dig att samlas in och behandlas:

- namn
- telefonnummer
- adress
- e-postadress

Med stöd av vilken rättslig grund kommer personuppgifterna att behandlas?

Den rättsliga grunden för behandlingen av dina personuppgifter är ditt informerade samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Ett återkallande påverkar dock inte den behandling som skett innan återkallandet.

Hur personuppgifterna kommer att förvaras och skyddas under arbetets gång

Dina personuppgifter kommer att förvaras i skolans datorbas ”onedrive”. Dina personuppgifter skall inte delas med eller användas utanför studiens syfte.

Hur länge personuppgifterna kommer att behandlas

Dina personuppgifter kommer att behandlas till dess studentarbetet är avslutat och betygsatt med godkänt betyg. Därefter kommer personuppgifterna att raderas. Ditt namn eller något annat som direkt skulle kunna identifiera dig kommer inte att finnas med i resultatet.

Dina rättigheter enligt dataskyddsförordningen

Södertörns högskola är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Enligt dataskyddsförordningen har du rätt att få ta del av de uppgifter om dig som hanteras i studien (registerutdrag), och vid behov få eventuella felaktiga personuppgifter rättade. Du kan också begära att uppgifter om dig raderas samt att behandlingen av dina personuppgifter begränsas. Vill du utnyttja någon av dessa rättigheter eller återkalla ditt samtycke ska du kontakta ansvarig student eller studentens handledare (kontaktuppgifter finns nedan).

Klagomål

Om du har några funderingar eller klagomål avseende hur dina personuppgifter behandlas kan du kontakta högskolans dataskyddsbud via dataskydd@sh.se. Du har även rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) om du inte är nöjd med högskolans personuppgiftsbehandling. IMY nås via e-post: imy@imy.se eller telefon 08-657 61 00.

Ansvariga för studien

Huvudansvarig för studien är Greta Sandberg
Studien genomförs av: Omar Noor & Tarik Yildirim

Samtycke till att delta i studien (ange namn på studien)

Jag har tagit del av informationen om studien och samtycker till att delta i studien (ange namn på studien). Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta deltagandet i studien utan att ange skäl för det. Genom min underskrift väljer jag att delta i studien och godkänner att Södertörns högskola behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

Datum och ort

Underskrift

Namnförtydligande

Bilaga 3. Intervjuguide

Introduktion, Bakgrund & yrkesroll

- Kan du berätta om din roll inom socialtjänsten och hur länge du har arbetat med vräkningsförebyggande insatser?
- Vilka typer av vräkningshotade familjer möter du oftast i ditt arbete?

Arbetsätt & insatser

- Hur ser processen ut när en familj riskerar att vräkas? Vilka åtgärder sätts in och i vilket skede?
- Vilka förebyggande insatser använder ni för att hjälpa barnfamiljer att behålla sitt boende?
- Hur samarbetar ni med hyresvärdar och andra aktörer för att förhindra vräkningar?

Handlingsutrymme & organisatoriska begränsningar

- Hur mycket utrymme har du att anpassa insatserna efter familjernas specifika behov?
- Vilka hinder upplever du i ditt arbete? Exempelvis regelverk, resursbrist eller andra organisatoriska faktorer?
- Vilka situationer kan du nämna där du upplever att insatserna inte räcker till, trots att ni försökt hjälpa en familj?
- Hur upplever du att politiska beslut och riktlinjer påverkar ditt handlingsutrymme i det vräkningsförebyggande arbetet?
- Hur hanterar du eventuella motsättningar mellan ditt professionella omdöme och de strukturella ramar som styr arbetet?
- På vilka sätt har du upplevt att regelverk eller policies har försvårat möjligheten att hjälpa en familj som riskerar vräkning? Kan du ge exempel?

Barnperspektivet & rättigheter

- Hur arbetar ni för att ta hänsyn till barnets bästa vid hot om vräkning?
- Hur säkerställer ni att barn får komma till tals i dessa processer?
- Finns det fall där du anser att barnets rättigheter inte har tillgodosetts, trots insatser? Vad berodde det på?
- Hur konkretiseras barnperspektivet i ert arbete? Finns det situationer där du upplever att det är svårt att tillämpa det?
- Hur upplever du att barn påverkas av vräkningshot, och hur påverkar det ert arbetsätt?
- Hur ser du på kopplingen mellan ert arbete och barns psykiska och fysiska hälsa?
- Vilka faktorer påverkar möjligheten att säkerställa barns rätt till en trygg bostad?

Utmaningar & utvecklingsmöjligheter

- Vilka är de största utmaningarna i arbetet med att förebygga vräkningar?
- Vad tror du skulle kunna förbättra det vräkningsförebyggande arbetet inom socialtjänsten?
- Berätta mer om metoder eller arbetsätt från andra kommuner eller organisationer som du tror skulle kunna fungera bättre?

Hur ser du på sambandet mellan vräkningsförebyggande arbete och andra välfärdsfrågor såsom ekonomiskt stöd och social trygghet?

- Hur hanterar du den psykologiska belastningen av att arbeta med familjer i utsatta situationer?
- Vilka strategier använder du för att hantera stress och utmaningar i ditt arbete?
- Vilka möjligheter ser du att utveckla mer långsiktiga insatser för att minska vräkningar?
- Om du fick ändra något i systemet för att bättre skydda barnfamiljer från vräkning, vad skulle det vara?
- Om du fick ranka ditt arbete från 1–10, hur rankar du dig? Vilka utrymmer identifierar du för förbättring och varför? Samt vad behöver du för att bli bättre inom dessa områden?

Avslutning

- Finns det något du vill tillägga som vi inte har pratat om?
- Om du fick ge ett råd till beslutsfattare för att förbättra det vräkningsförebyggande arbetet, vad skulle det vara?
- Tack för att du har tagit dig tid att dela dina erfarenheter!